

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉS:

6-hasábos polt sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherczeg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, november 8.

Amnesztia királlysértőknek, politikai perekben.

Budapest, november 7. Ófelsége a magyar nemzet egész egyetemének a háboru kitörésekor, társadalmi és nemzetiségi különbség nélkül tanusított hűséges és áldozatkész magatartása által indítatva, utasította az igazságügyminisztert, hogy a királlysértési és más politikai természetű büntetendő cselekmények miatt elítéltek megkegyelmezése és a folyamatba tett perek megszüntetése tárgyában tegyen előterjesztést. Ez az előterjesztés legközelebből Ófelsége legmagasabb elhatározása alá lesz bocsátható. Már most fel vagyunk hatalmazva annak megállapítására, hogy Ófelsége legkegyelmesebb elhatározásához képest ez a kegyelmi tény ki fog terjedni a királlysértési ügyekre, a képviselőház 1910. évi március hó 21-iki ülésében a kormány tagjai ellen elkövetett bűncselekményekre, valamint a nemzetiségi és osztályharccal kapcsolatos bűnügyekre is. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sikereink a szerb harctéren.

Budapest, nov. 7. Déli hadszíntérről hivatalosan jelentik: Faágakból készült torlaszok és sodronyakadályok mögött elsáncolt szerbek ellen Crna Plavinán és Szabácstól déire fekvő területen intézett támadásaink lassanként előrehaladnak.

Tegnap harcászatiilag fontos mizéri magaslatokat hatalmunkba kerítettük és 200 embert foglyul ejtettünk.

E hadművelettel összhangban tegnap Krupanjinál is megkezdődött a támadást igen jól megválasztott és megerősített ellenséges hadállások ellen. Részletek még nem közzölhetők. Csodálatraméltó hősiességgel küzdő csapataink már tegnap szerb sáncok egész sorát rohammal bevették és körülbelül ezeröttszáz szerbet fogtak el, négy ágyút, hat géppuskát zsákmányoltak.

Csapatunk kitűnő szelleme és állapota reményt nyújt arra, hogy a nehéz hadművelet is kedvezően fog előrehaladni.

Visszavert orosz lovas támadás.

Berlin, november 7. A német nagy főhadiszállás jelent: Ypres irányában támadásaink tegnap is, különösen Yperstől délnyugatra előrehaladtak. Több mint 1000 franciát foglyul ejtettünk és 3 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Noyontól nyugatra, valamint általunk elfoglalt Vailly és Chavonne ellen intézett francia támadásokat, ellenségnek súlyos veszteségeket okozva, visszavertük. Általunk bevett és csak csekély erővel megszállt Soupir helységet, valamint Sapigneul nyugati részét, amely állandóan legsúlyosabb ágyútűznek volt kitéve, ki kellett üríteni.

Tervonál ellenséget visszavertük. Argonnei erdőben hátrább szorítottuk.

Keleti hadszíntéren három orosz lovassági hadosztályt, amely Kolo felett állt a Vartan, megvertünk és folyón túl visszavetettük. Egyéb összetűzés ott nem fordult elő. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Álljon elő az ország!

Arad, november 7.

A hazafiság, az állampolgári hűség ideje érkezett el. Mindazért, amit ez az ország nekünk a béke, a jólét évtizedeiben adott, a vagyonért, amelyet apáink, nagyapáink ránk hagytak, vagy a melyet szerezni, gyarapítani nekünk állott módunkban, a tekintélyért, a melyet az e hazában részül jutott hivatalunk, állásunk, tisztünk adott, a kényelemért, amelyet magunknak és családjunknak nyújtottunk, mindazért az anyagi és pénzértékben ki nem fejezhető haszonért és jóért, aminek örülni tudtunk: most kell egész lélekkel, becsületos odaadással hálásnak lenni.

Szerencsések lehetünk, hogy ezt a hálát nem áldozattal, nem a vagyonunkról való lemondással fejezhetjük ki, hanem oly módon, hogy az reánk nézve igen kedvező tőkegyűmlesztést jelent. A magyar hadikölcsön kötvényeinek jegyzéséhez mindazoknak, akiknek módjuk van, csak egyre van szükségük: a bizalomra; bizalomra a mi ors, gazdaságilag fejlett és egészséges államunk iránt és a hitre, hogy az ezeréves magyar hazának új, a múltnál sokkal ragyogóbb jövője előtt állunk.

A hadikölcsönben való részesedés kötelessége azonban azt jelenti, hogy a haza polgárai, a társadalom osztályai közül mindenik ne csak jegyezzen, hanem a maga módja, tehetsége, vagyona és jövedelmi helyzete szerint jegyezzen kötvényeket. Ha csak futó pillantást vetünk ezeken a társadalmi osztályokon, előttünk áll az a hatalmas erő, amely a háboru céljaira szükséges. Kétségen kívül igen nagy kölcsön elhelyezését, fölvételét biztosítja. Bizonyára joggal apellál a haza az egyházi vagyon bőkezű részvételére. Ez az egyházi vagyon csu-

pán szántóföldekben két millió holdat jelent, amelynek jövedelmét az egyháznak minden rendű szükségletei távoiról se emésztik föl. Az egyházi vagyonnak gyűmlesztésére is föltöbb alkalmas a hat százalékos hadikölcsön. Ebből a forrásból tehát bizonyára sokat remélhet a haza.

Hasonló kötelesség és komoly példaadás vár a főurakra, a nagybirtokosokra. Mielőtt a főuraknak maguknak kellett háboruk idején ezredeket, zászlóaljokat állítani, felszerelni, ellátni: most csak azt kívánja az állam, hogy az ehhez szükséges összeget adja kölcsön, jó kamatra neki. A nagybirtokosoknak jusson eszébe, hogy az állam alkotásainak, intézkedéseinek, politikájának köszönhetik, hogy földjeik ára megkétszereződött, sőt háromszorosa emelkedett. Eszerint nem lehetnek hálátlanok; a hála, a hazafias kötelesség teljesítése ne legyen morzsa, a látszatnak megóvása, hanem annyi, a mennyi vagyonukkal arányban áll.

Alljon elő a nagyipar, a nagytőke és a nagykereskedelem. Elvárható a hadikölcsönben való részesedés mindenek előtt azoktól, a kik a háboru közvetlen, vagy közvetett szükségletén révén rendkívüli keresethez, jelentős hasznokhoz jutottak. De a többiek is a maguk módja szerint, adják ide vagyonuknak azt a részét, amelyet tőkebefektetésre szánhatnak.

Tömegesen jöjjenek a kisgazda-osztálynak, a magyar társadalmi élet gerincének tagjai. Ez az értelmes, józan, komoly réteg, a melyre méltán vagyunk büszkék, bizonyára kevés szóból is megérti, hogy miért van szüksége a hazának pénzre, mit jelent a hadikölcsön. És azt: hogy ilyen időkben a ládafiában, a kert gödrében, a harisnyában elrejtett pénz nemcsak bünt jelent, hanem oktalanságot. Hiszen a hadikölcsönnek jegyzése által a kamatozatlan pénz hat százalékos kamatu kötvénnyé változik át, a melyre, a mikor szükség van rá, mindig kaphat pénzt a tulajdonosa.

Elő kell bujnia, akár a tartalékosnak a be-
hívó parancsra, az elrejtett, értéktelenül he-
verő tőkéknek, amelyek, ép azért, mert így
hevernek, bizonyára nélkülözhetők a minden-
nap szükségletben.

A magyar középosztály tagjai: a latei-
nerek, a hivatalnokok, a kereskedők, az iparo-
sok bizonyára szintén nem fognak hiányozni a
kölesön aláírói közül. Közülük nincsenek tul-
nyomó számmal tőkések, sőt egy részüknek a
helyzete az utóbbi időben megnehezedett: de a
kölesönnek legkisebb összegre szabott — száz
és ötven koronás — címletei lehetővé fogják
tenni közülük is sokaknak, hogy a hadiköl-
csönben résztvegyenek.

Nem akarjuk sorra szedni az or-
szág népének minden részét, hogy
buzdító szóval illessük őket. A buz-
dító szó fölösleges. Mindenkihez szól
a haza szava; a ki meg akarja ér-
teni, tudja, hogy mit, hogy és mily
méretekkel kell cselekednie. Az or-
szág társadalmának kiescsosodó ré-
szein végigpillantva, csak azt a meg-
nyugvást akartuk megszerezni, hogy
a magyar hadikölesönnek fényes, ta-
lán a német birodalmi hadikölesönét
is megközelítő sikere lesz.

Olasz kapitány kitüntetése.

— Az aradi honvédhuszárok hősi har-
ca! — Elfoglalt orosz ágyuk. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, november 7.

Megírtuk, hogy Olasz Ödön aradi 3-ik
honvédhuszárezredbeli kapitányt az ellenséggel
szemben tanúsított vitéz magatartásáért Ofel-
ségo a hadidiszitményes katonai érdemkereszt-
tel tüntette ki. A vitéz kapitány, aki kezén
könnyebb sebet kapott, rövid időre visszatért a
harctérről és folkereste jóbarátait, ismerőseit. A
szép katonai kitüntetés tulajdonosa a követke-
zőket mondta el most a kitüntetéséről:

— Magáról a háborúról nem sokat mond-
hatok. En idáig három kézi tusában vettem
részt. Az az eset, amiért a kitüntetést kaptam,
mindjárt első ütközetemben történt.

Az oroszok erősen megszállva tartották a
Bug folyó előtt elterülő K. S. nevű községet s
a folyón átvezető vashidat. A falu előtt foglalt
helyet az ellenséges tüzerűteg s az őt fedező
gyalogság. Seregünk, a... sz. lovashadosztály, a
ralutó párezar lépésnyire egy völgyben állott,
irizatos srappell- és puskatűzben, várva a pa-
rancsot, amely nemsokára meg is jött. Ezre-
demnek jutott a dicsőséges feladat: leroha-
mozni a muszka tüzerseget. En vezettem őket
mint ezredparancsnok, mert három törzstiszt
bajtársam már hareképtelenné vált.

— A legrettegetesebb golyózáporban ol-
dalról rohantuk meg az ellenséges tüzeret.
Vadászággal elárasztották ezredemet srappell-
jeltek. És ezek a halálban is virtuos magyar
legények, ha egy-egy kilőtt srappell nem
robbant fel, kardjukkal jeleztek, mint a célő-
vázaton, hogy nem találtál muszka! S mikor
a fatücskék értünk, jobbról balról a házakból on-
toták ránk gyilkos golyókat. De mindez most
már hiábavaló volt, a tüzeret fedező orosz
gyalogság, amikor meglátott bennünket, fegy-
verét elhanyva vad futásnak eredt. Még egy
sarkantyusorítás s ott állottunk a felemelt
kezű ellenséges tüzerrel előtt. S amint közvet-
len közelükbe értem, egy fiatal szőke tüzmes-
ter revolvért ránt és rám lö. A golyó kezem
fejét surolta. De ilyen gazság után nem is volt
kégyelem. Kardéle hánytuk valamennyit.

— Csak ekkor néztem körül, hogy meny-
nyien is vagyunk. Igen kevesen voltunk. A
többi alól kilőtték a lovat de csak nagyon ke-
vés ember sebesült meg. Hat darab, még
szinte füstölő ágyu esett zsákmányul. Ket-

tőt magunkkal is vittünk, négyet azonban —
lovak hiányában — használhatatlanná téve a
helyszínén hagytunk.

Holnap visszatér a vitéz kapitány a har-
térra, hogy újabb dicsőséget szerezzen a ma-
gyarnak és a huszárnak.

A háborus London.

(Az idegenek helyzete. — Újabb ada-
tok. — A nyilvántartás. — A fogoly-
tábor.)

Augusztus negyedikén tört ki a háboru
Németország és Anglia között. Ezen a napon
már megjelentek a házak és hirdetőoszlopok
falain a feliratok, melyek a német állampol-
gárokat vészjósló fenyegetésekkel kényszerítik
arra, hogy azonnal jelentkezzenek a legköze-
lebbi rendőrállomáson. Olyan államban, ho-
minden száz idegen közül egynek van vala-
mire való kiejtése, kibujni úgy sem lehetett az
ellenőrzés alól, különösen pedig akkor nem,
mikor a lakosságnak fele — hogy egy angol
tréfás lapot citáljak — még a lámpavasakban
is kémeket lát. Egy hét múlva a fehér plaká-
tokat kék szalagokkal ragasztották át, melyek
tudunkra adták, hogy „ezen hirdetmény most
már az osztrákokra és magyarokra is vonat-
kozik.” Jelentkezésünk kalandjairól itt szá-
molok be.

Bennünket ugyanis az mentett meg, hogy
a németeket már nyolc nappal hamarabb vité-
ték regisztrálásra. Derék szövetséges társaink
közül azok, kik reggel nyolc óra tájban vágta-
neki a rendőrállomások ostromának, este hat-
hét óra körül kerültek elő éhesen, kopottan,
megtörve bár, de fogyva nem, mert számuk nap-
ról-napra szaporodni látszott. Tessék csak el-
képzelni: Londonban egyedül negyvenezer el-
lenséget tartottak nyilván, s ezeket két-három
nap alatt irták össze. A németek szerencsétlen
sorsán okulva, mi már reggel hét órakor állot-
tunk be a küzdők sorába, banánokkal és teljes
hadifelszereléssel, mely utóbbi alatt az ebédet
értem. Mikor egy angolnak elmeséltük, hogy a
németek során miként okultunk, a komor britt
így felelt:

— „Nem szégyenlik magukat, hát már
maguk is kémszolgálatokra használják fel a
németeket?”

A rendőrállomás előtt azután kényelmesen
eltölt az idő. A délelőti folyamán élvezettel
hallgattuk egy hazafias borbély honfitársunk
előadását, ki egy olasz konzulátuson szolgáló
jó barátjától hallotta, hogy az angol flottának
eddig már tíz dreadnoughtja sülyedt el, de ezt
titokban tartják. Ellenkező irányu történeteket
már annyiszor hallott az ember, hogy valóság-
os élvezet volt egyszer amolyan hamisítatlan
magyar hadihírt hallani. Telt-múlt az idő. A
délután folyamán egy nem kevésbé hazafias
zenetanár kezébe kerültünk, ki igen nagyon
rábeszélte, hogy mostan, miután egy-két évig
ugysem szabadulunk ki Albionból, használjuk
fel ezt az időt, legalább jól megtanulunk hege-
dólni. Még azt is felajánlotta, hogy még akkor
is, ha időköz en be találunk bennünket zárni,
ki fogja majd eszközölni, hogy egyívé csuk-
janak és ottan majd ingyen tanít

Négy óra felé a csodálatos egyenlőséget
kezdtek megvitálni. Biz ott nem volt kivétel!
Aranylancos bankárt, hazafias szempontokból
elbocsátott pincért és szegény diákok egyforma
ridegséggel utasított a sor végére a rendnek
fiatal csupaszkepű öre. Mikor már a magyar
társadalom betegséggel is majdnem végeztünk
és megállapítottuk, hogy Angliában a protek-
ciónak és panamának még híré sem ismerik,
egyszerre csak megjelenik egy élemedett bácsi,
ki a rendőrről hosszan kezdet szorít s a követ-
kező percben a közrendnek ezen eddigelé ön-
zetlen biztosával a karján elvonul. Több sem
kellett nekünk! Alighogy a legény a küzdőtér-
ren ismét megjelent, már esőrevent a markába
csusztatott rézpénz és a derék fiatalember cso-
dálkozva kiáltott ránk:

— Micsoda, hisz maguk már tegnap itt-
voltak!

— Egész nap itt álltunk! — feleltük mi s
ez igaz is volt, mert a mai napra értettük.

Pár pillanat múlva már vonultunk el a
hazafias zenetanár és a még hazafiasabb bor-
bély rosszindulatu morgása közepette és csak-
hamar bent voltunk, — ha nem is az örszo-
bában, de a rendőrpalota udvarán, hol azon
biztos és megelégedett tudattal roskadtunk le
az ott felállított ötvenedik és ötvenegyedik
székre, hogy az ellenséget egy roppant fontos
pozíciójából sikerült kiverni.

— Estefelé bekerültünk egy jókedvű rendő-
biztoshoz.

— Üljön le kérem. Mi a neve? — fordult
hozzám. Megmondom, mire csüggedve így szól:

— Irja ezt le kérem, mert ilyen nevet én
még nem hallottam!

— Leirom, mire felkiált:

— John, hiszen az egy angol név!
— Nem, kérem, csak le van fordítva, ma-
gyarul János. (Most már értettem, hogy mért
kellett nekünk reggel óta várni).

— Nos, kedves János, van-e magának
revolvere? — szólított meg barátságos vallatóm.

— Nincsen.
— Ha van, jobb lesz ideadni, mert ha ta-
lálunk magánál mégis, lecsukjuk, tán még
kényszermunkát is kap.

— Sohsem volt!

— Hát bombák nincsenek magánál? —
— folytatja.

— Ments Isten!

— Talán postagalambok, drótnélküli táv-
író, fényképezőgép, jelzőapparátus, telefon, vagy
hasonló jók?

— Mind nincs! — felelem.

— Látszik, hogy maga nem német! —
szól jóindulatulag. Nős?

— Nem!

— Reméltem is! — mondja — s miután
megtudja, hogy mikor születtem, hol lakom,
miért jöttem Londonba, barátságosan kezét
szorít és megjegyzi:

— Félek, hogy tanulmányai most alaposan
meg lesznek akasztva!

— Nincs rá mód, hogy kiengedjenek? —
kérdem félénken.

— Hogyne volna! — kiáltja nevetve.

— Szívszorogva érdeklődtem, hogy mi az.

— Az fiam, hogy egy hónap múlva be-
vonulunk Berlinbe! — jelenti ki s csinos
arca sugárzott örömtől.

— Előbb nem mehetek el?

— Előbb nem!

— Akkor itt maradok örökre! — jegyez-
tem meg nagy szerénnyen, de néztem is aztán,
hogy kint legyenek az ajtón, mert az én szegény
barátom igen megharagudott rám.

Háromnegyed hétkor büszkén és boldogan
hagytuk el a Bow-utcai rendőrállomást, zse-
bünkben egy angol igazolvánnyal, melyen még-
egyszer emlékeztünkbe vésik az említett rom-
boló eszközöktől való óvakodást és melyen fi-
gyelmünkbe ajánlják, hogy nem szabad laká-
sunktól hét kilométernél távolabb menni. A
papirlap jobb sarkába kerül a rendőreleg felvett
és lepecsételt arekép, bal-sarkába névalírásunk,
vagy pedig, ha nem tudnánk írni, az ujjlenyo-
matunk, ami igen elmés rendszabály, mert nagy
a valószínűsége annak, hogy a németek irás-
tudatlan kémeket is alkalmaznak. Ez azután
teljesen megvéd bennünket minden bajtól
egészen addig, míg a szeretetreméltó rendőrség
ellen bír állani a nagyközönség nyomásának,
mely mind hangosabban követeli az aljas ké-
mek elcsukását.

Szerencsére ez csak október huszonkette-
diken következett be, addig csak a foglalkozás-
nélkülieket, gyanúsítottakat és a hazautazni
próbálókat vitték az e célra berendezett Olym-
piára.

Ezen a kedves helyen azután, miként már
többször kiemeltém, jól bánnak a mieinkkel.
Ezt a jó bánásmódot meg is lehet magunknak
magyarázni. Az angol nem rossz nép, ha ve-
zetői azok is, de az angol hihetetlen naiv nép,
kinek, ha a Globe című újság azt írja, hogy a
Londonban élő negyvenezer ellenség fél van
fegyverezve és csak a németek közeledését
lasi, hogy azután belülről rohanja meg a vá-
rjat, akkor az angol azt elhiszi és úgy meg-
rétten, hogy babonás félelemmel kerüli ki tö-
pörödött német szomszédját, kiről tudja, hogy

a Cityben már huszonöt év óta játékszerbevitellel foglalkozik.

De ha ezt a szerencsétlen importeur 6 már becsukatta, vagy ahogy 6 mondja, ártalmatlanná tette, akkor a Globenak minden lármája ellenére is megsajnálja őt s iparkodik neki az Olympiai tartózkodást minél kellemesebbé tenni.

Igy történik azután, hogy az ott tartott konfi- és szövetséges társaink elsőrendű élelomben részesülnek, mindenféle társas- és művészeti gyakorlatokkal tölthetik az időt. (Erejük még van a németeknek hála Istennek.). Minden este felhangzik a táborban Luther gyönyörű hymnusa:

„Eine feste Burg ist unser Gott“, melyet a Wacht am Rhein, a Gotterhalte meg a magyar Hymus követ.

Ebből a kellemes és mulatságos élményből sikerült nekem nemzetközi szerződés segélyével szabadulnom.

Hj. Tolnay János.

A hogy az ellenséget becsapják.

— A modern hadifurfangok. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 7.

Az Emden hadieselét, hogy külsőjét egy negyedik „műkémény“ alkalmazásával megváltoztatta és ezzel az ellenséget akadály nélkül megközelítette, maguk az angolok is fair-nak ismerik el. Hasonló cselek a modern háboruban nagy szerepet játszanak.

Kevésbé fair a franciáknak 1870-ben több ízben használt fondorlata, hogy a németeket fehér jobogó lengetésével a tüzelés beszüntetésére bírták s őket, mikor a lövészárkokból kijöttek és a franciákat el akarták fogni, hirtelen golyózáporral lepték el. (Ezt egyébként gyakran próbálják a mostani háboruban a szerbek, sőt az oroszok is.) Történt ez Champigny-nél, sőt Sedan-nál is, mikor a négyes porosz vadászok ily eset áldozatai lettek. A diadalmas sedani csata után von Pape porosz tábornok ügyes hadieselhez fordult, hogy az erdőben rejtőzködő és lesből tovább harcoló franciákat elcsapja. Egy elfogott francia altisztal a franciák „sorakozó“ jelzését fuvatta és erre a franciák ezrével bujtak elő az erdei rejtekből.

Az orosz-japán háboruban a szemtelen japánok különböző hadieselekkel dolgoztak. Így 1905. februárjában a *Rennenkampf* parancsnoksága alatt álló orosz jobbszárny előőrse egy hibátlan orosz nyelven írt levelet kapott, a melyben az a kérdés foglaltatott, hogy az orosz tisztelme — miután úgy látszik, hadi operációk egyelőre nincsenek készülőben — jöjjenek össze a japán lovasszettekkel barátságos találkozóra. Közös meggyőzésrel február 20. tájára pikniket határoztak el. Az oroszok beugrottak a „tréfába“ és február 21-én találkoztak a japánokkal. Azonban már előző estén a japán támadás megkezdődött, természetesen nem az oroszok jobb, hanem a balszárnya ellen. Mialatt Liaszonál reggeliztek, a Dalni szorosban folyt a csata. Az oroszok becsapódtak. A balszárny is a japán hadifurfang áldozata lett. A első csatákban elesett japánoktól leveleket szedtek el, a melynek tartalma és címe szerint az orosz balszárny előtt Nogi tábornok serege áll. Ezt a hírt erősítette az is, a mikor a támadó japánok, — az időben gyakran 100—300 méternyi távolságra álltak egymástól az ellenfelek — az oroszok felé orosz nyelven süröln átordítottak, hogy ők Port Artur felől jönnek.

Milyen nagy volt azonban a meglepetése az orosz hadvezetőségnek, amikor később meghallotta, hogy a Nogi sereg jó 3 szárnyuk ellen vonult, mialatt Mukdennél egy egészen ujonnan alakult sereg, az ugynevezett *Yaln* sereg állott, amelynek létezéséről fogalmuk se volt. A levelek egyenesen azért íródtak, hogy az oroszok kezébe jussanak és a japánok azzal az üdvözléssel, hogy Port Artur felől jönnek, csak megerősítették az oroszokat téves hitükben.

Megvert diplomácia, győztes hadsereg.

— A német nagykövetek kudarca. — Egy diplomata a világháboru előzményeiről. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 7.

Egy előkelő német diplomata rendkívül érdekes és már nagy őszinteségével is meglepő cikkben foglalkozik azokkal a hibákkal és mulasztásokkal, amelyek a német diplomáciát a háborút előidéző konfliktusokban terhelik.

— A hirtelen kitört világháboru — írja a beavatott diplomata cikkében, amely az egyik előkelő német szemlében jelent meg — ez a váratlanul föllobbant világháboru olyan diplomáciai tevékenység eredménye, amelyet tulajdonképpen diplomáciai téhlenségnek nevezhetnénk. Hogy a hármass entente és barátai valamilyen török a fejüket, az nem maradhatott titokban a német diplomaták előtt.

Azt hiszem megállapíthatom, hogy a bajok már Bismarck elbocsátásával kezdődtek. Caprivi szakított Oroszországgal és ezzel lehetővé tette a francia-orosz szövetekezést. Később Bülow kancellár azzal, hogy a burekat cserben hagyta, az angolokat igyekezett megnyerni, de nem ért célt. Az algeisirasi konferencia után megint kudarc ért. Nagy diplomatáink azzal dicsekedtek, hogy végeztek Delcasséval, akinek vissza kellett lépnie a külügyminiszerségtől. Ma megállapíthatjuk, hogy a diplomáciai mérkőzésben Delcassé a győztes fél. Delcassé kényszerítette Oroszországot, hogy francia pénzből gyorsan és alaposan telfegyverkezzen és a meginduló háborút már ismét Franciaország külügyminiszeri székéből nézhette.

A háborút megelőző diplomáciai eseményekből azt láthatjuk, hogy a német diplomatákban most sem volt meg a kellő elhatározás. Ingadoztak, haboztak és a békét, amibe a diplomaták tollai beletörtek, most a jó, öreg német fegyvereknek kell kiharcolniuk. Nem a múlt eseményeit akarom feszegetni, de azt hiszem, tanulságos rámutatni egyes emberek magatartására, olyan egyénekre, akik a német tekintélyt őrizték külföldön.

A háboru igazi bölesőjét Angliában ringatták és az apaságot Edvard Grey vállalhatja. Egész higgadtan konstatalhatjuk, hogy a londoni német nagykövet: Lichnovszky herceg sejtelmével sem bírt a körötte történőknek és még az utolsó pillanatokban komolyan vette az angol külügyminiszterrel folytatott tárgyalásokat ázsiai és afrikai gyarmatkérdésekben. A herceget teljesen elvakította az a barátság, amellyel őt és feleségét az angol arisztokrácia befogadta. A „nagy társaságban“ az angol duke-ok mellett szerepelt a nagykövet, mert az angolok nem tudták, hogy az egészen fiatal Lichnovszky hercegi család nem azonos az ősi von Lychen hercegi-házzal. Mint diplomata a kitűnő herceg se szorgalmas, se okos nem volt és így épenséggel nem felelt meg annak a feladatnak, hogy Németország érdekeit a legnehezebb diplomáciai állomáson képviselje. Beírta azzal, hogy társaséletet élt és a londoni sajtóban kidicsértette magát. A berlini külügyi hivatal bizonyos mértékben tartózkodással is fogadta Lichnovszky herceg jelentéseit és nem élt végig olyan vak tájékoztatlanságban az igazi helyzet felől, mint londoni nagykövetünk.

Párisban von Schön képviselte a német birodalmat. Mint államtitkár eléggé ismeretes kudarccal távozott állásából és annál helytelenebb, hogy mégis épen őt küldték az épen nem

jelentéktelen párisi nagyköveti állásba. Azzal vigasztalódtak némelyek, hogy a nagykövet ugyanis csak a külügyi hivatal akaratának kifejezésre juttatója. De nagy különbség van abban, hogy egy nagykövet erőteljes és energikus kommentárral juttatja-e érvényre állama szóbeli jegyzékeit, vagy ellenkezőleg édeskés, kedveskedő modorral lép fel. Azt pedig a német diplomáciai karban minden kis attasé tudja, hogy Schön nagykövet nem tud energikusan cselekedni és beszélni.

Pétervárott egy tapasztalt öreg diplomatánk örökdió érdekeink fölött. Arra természetesen nem vállalkozott, hogy határozottan cselekedjen, de legalább megértően figyelte az eseményeket. Csakhogy nagy csalódásban ringatta magát. Szentül hitte, hogy amíg Sassonow külügyminiszer és ameddig a pánszláv áramlat nem kerül kormányra, addig Oroszország nem kezd háborút ellenünk. Pedig hát Sassonow ma is hivatalban van és épen ő állapodott meg Grey Edvarddal a háboru terveiben.

Olaszországgal nem akarok hosszasan foglalkozni, de nem hallgathatom el, hogy csak római nagykövetünk terhére írható, ha a hármasszövetség harmadik állama most csupán a jóakaratu semlegesség álláspontjáról nézi a háboru eseményeit. Nem lehet lotagadni, hogy a római francia nagykövet Barriére a volt újságíró fényesen győzött a Quirinalban minden német nagykövet fölött. Barriére részben megvásárolta, részben személyes kedveskedésekkel meghódította az olasz sajtót. A Rómában székelő német nagykövetek pedig mindig roppant előkelők voltak, de nem tettek semmit. Jelenlegi nagykövetünk pedig valóságos szenvedéllyel üzi a passzív néző tétlen szerepét.

Diplomáciánk eredményei tehát felette gyászosak és diplomatáink magatartásából mindenütt joggal következtethettek arra, hogy a német nép éppolyan gyenge, mint követői. Most dicső hadseregünk keményen és véresen cáfolta meg ezt a hitet és ameddig a hadsereg kezében van Németország sorsa, addig nyugodtan nézhetünk a jövőbe. De ha békekötésre kerül a sor, a most oly gyenge szerepet vitt diplomáciának is meg kell állnia a helyét. Nem szabad előkelősködni, mint eddig, és olyan ellenféllel szemben, mint az angol, nem lehet végsőkéig morálisan és őszinte becsületességgel tárgyalni. Diplomatainknak tudniuk kell a módját annak, hogy a békétárgyalásokban kivegyék Franciaország méregfogát és megakadályozzák az újabb reváns-háboru készülődését. Határaink és az orosz határ között Lengyelországot kell megteremtenuik, mint összekötőzt fölfogó, Németországra és a monarchiára támaszkodó államot. Angolországnak pedig gyarmataiban kínos koloniái elvesztésével kell bűnhődni a háboru magvának álnok elvesztéséért.

Minisztertanács. Budapestről a Bud. Tud. jelenti: Ma délután öt órakor Tisza István gróf elnökletével minisztertanács volt a miniszterelnökségi palotában, amelyen a kormány összes tagjai megjelentek. Barrián István báró, a király személye körüli miniszter délelben Budapestre érkezett és ő is résztvett a minisztertanácsban.

Arad, november 7.

Arad, november 7.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is diszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük a hirdetőinket, hogy feladni szándékkolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán beérkezni juttatni sziveskedjenek.

Német diadalok a tengeren.

— Két angol cirkáló megsemmisült. — A Santa Mariai tengeri csata. —
— Aknán elpusztult japán Dreadnought. — Csingtau hősi védelme. —

Távirati tudósítás.

Berlin, november 7.

A tengeri uralmára gőgösen büszke Angliát a chilei partokon Santa Maria szigete közelében vívott tengeri ütközettel ismét súlyos, megalázó csapás érte. A Csendes Óceánon cirkáló hajórajja, amely két nagy páncélos cirkálóból és két kisebb cirkálóból állt, harcra keveredett a Csendes Óceán vizein járó német cirkáló flottával, amely összesen öt hajóból állt. A német hajók: a tizenegyezer tonnás Gneisenau és Scharnhorst és az Emden, Karlruhe cirkáló klasszisába tartozó: Nürnberg, Leipzig és Dresden cirkálók, amelyek eddig csak angol kereskedelmi hajókra vadásztak sikerrel: most egyetlen óra alatt tönkreverték a Csendes-tengeri angol flottát: a tízezer tonnás Monmouth páncélos cirkálót elsüllyesztették a német gránátok, a harcban megsérült, de menekülő Glasgow és Otranto ötezer tonnás kis cirkálókat fedező Good Hope nehéz cirkáló, amely 14.000 tonnás hatalmas hajó, — úgy látszik, szintén elpusztult a Scharnhorst és Gneisenau tizenhat óriás ágyujának koncentrált tüzelésétől.

Tengeri harc Santa Maria szigetnél.

Berlin, november 7. A németeknek a tengeren aratott tegnapi diadaláról a Lokalanzeiger rotterdami jelentések alapján a következő részleteket jelenti:

Az angol lapok bővebb jelentései szerint a tengeri csata nem messze a Santa Maria-szigettől Coronel magasságában zajlott le. Az angol hajók Coronelben szemet vettek fel és ugylátszik a német hajók jelenlétéről semmit sem tudtak. Egy órával a sötétség beállta előtt a Spee tengernagy vezénylete alatt álló német hajók megkezdtek a tüzelést az angol hadihajókra, amelyeket Santa Mariánál vártak. Az angoloknak még arra sem volt idejük, hogy csatavonalba csoportosuljanak. Mikorra az est leszállt, a harc véget ért.

A Good Hope fedélzetén robbanás volt megfigyelhető, a Monmouth pedig elsüllyedt, miután több lövést tettek rá. A pusztuló angol cirkáló elsüllyedése előtt még támadást kísérelt meg egyik német cirkáló ellen.

Azt hiszik, hogy a Glasgow és Otranto csak könnyen sérült meg. A két megsérült hajó a Good Hope-pal együtt a leszálló est védelme alatt elmenekült.

A Gneisenau, a Scharnhorst és Nürnberg már újból elhagyhatták Valparaisot. A Dresden és Leipzig négy felfegyverzett transzport-hajóval a kikötő előtt maradt. Azt hangoztatják, hogy a német hajóraj szikratáviró útján értesült az angol hajók mozdulatairól.

Egy newyorki sürgöny jelentése szerint a Good Hope súlyos sérüléssel a partra futott.

A német hadihajók fölénye.

Berlin. A tengeri csatáról a Newyork Herald a következő táviratot közli:

— A délamerikai partok mellett vívott tengeri ütközetre vonatkozólag beavatott körökben az a vélemény uralkodik, hogy a német hajók a nyílt tengeren tartózkodtak és a partról az angol hajók helyzetéről és manővereiről pontos információt kaptak.

Eredetileg az angol hajók tervezték a német hajók megtámadását és ezért vasárnap este elhagyták a kikötőt. Erről ugylátszik a német hajók pontosan értesültek, mert a Scharnhorst és a Gneisenau kilenc kilométernyire megköze-

lítették az angol hajórajt s mielőtt az rajvonalba fejlődhetett volna, megkezdtek ellene a tüzelést. A harcot az ágyuk minősége döntötte el.

A német ágyuk kilenc kilométerről is meglepő biztonsággal találták el az angol hajókat, míg az angolok ágyutüze csak hat kilométerről kecsesget sikerrel. Mire az angolok hat kilométernyire megközelíthették a németeket, a Monmouth már súlyosan megsérült s csakhamar elmerült. A harc csak egy óráig tartott, ezalatt teljesen besötétedett s az eső és a vihar lehetetlenné tették a Monmouth legénységének megmentését, a mely valószínűleg utolsó szálág elveszett.

A Good Hope súlyos sérülésével menekülni iparkodott s valószínű, hogy a part közelében zátonyra futott, hogy legalább legénységét megmenthesse. A Glasgow és az Otranto gyorsaságuk segítségével kimenekültek a német hajó-ágyuk tűzköréből.

Rotterdam. A londoni Morning Post washingtoni távirata szerint a Monmouth angol cirkáló legénysége hőiesen harcolt a chilei tengeri ütközletben. A legénység egyrészt a német gránátok pusztították el, az életbenmaradtak azonban rendületlenül álltak az ágyuknál és tüzeltek, amíg a cirkáló oldalra nem dőlt és el nem merült. A Glasgow kis cirkáló a Good Hope tüzelésének fedezete alatt a port coroneli kikötőbe menekült. Később a Good Hope nehéz cirkáló is elmerült. Azt hiszik azonban, hogy ennek legénysége és tisztjei megmentekültek.

London, november 7. Az Exchange Telegram Company jelenti Washingtonból: A chilei amerikai követ hivatalos jelentése szerint a Glasgow nevű angol cirkálót erősen megrongálva Chilébe szállították.

Elsüllyesztett angol kereskedelmi hajók.

London, november 7. A Winebranch nevű Sunderland gőzöst a Leipzig cirkáló a chilei partokon elfogta és elsüllyesztette. A legénységet biztonságba helyezte.

Rotterdam. Irországától nyugatra Manchester Commerce angol kereskedelmi gőzös német aknáktól elsüllyedt.

Newyork. (Táviróda.) Valparaisóból jelentik: A Dresden és Leipzig német cirkálók a chilei ütközet után más küzdelmekre visszarendeltettek.

Nem tudják védeni az angol partot.

London. A Daily Telegraph írja: Ayarmouthi német támadás tanulság arra, hogy flottánk képtelen a támadásokat nyomatókusan kivédeni.

Elpusztult japán Dreadnought.

Berlin, november 7. A japáni német követség Amerikán át hazajön Kaliforniából, írja a követ, hogy a legújabb japáni Dreadnought, aknán tönkrement. Tizenötmillió kárt Japánban titkolják.

Csingtau hőies védelme.

Berlin, november 7. Az angol-japán forrásból származó hírekkel szemben, amelyek Csingtau közeli elcsúszásáról szólnak, egy pekingi távirat ezt mondja: a kínai lapoknak azt jelentik Shanghaiból, hogy a német tüzérség minden előretolt japán sáncvonalat megsemmisített és ezzel a támadást bizonytalan időre kitolta.

A Csingtau előtti glaciis-k földalatti aknákkal vannak telve, amelyek villamos vezetékekkel egyenként felrobbantathatók.

Frankfurt, november 7. A Frankfurter Zeitungnak jelentik Tokióból: A japán flotta admirálisa, Kato tiszteességes elvonulást biztosítva a német védőseregnek, megadásra szólította Kiausau kormányzóját. A kormányzó válaszát még nem ismerik.

Berlin: A Reuter-ügynökség tokiói hivatalos jelentést közöl, amely szerint azt hiszik, hogy a Kaiserin Elisabeth osztrák-magyar cirkálót a csingtaui kikötőben parancsnoka a levegőbe röpítette. Az uszódokk is megsérült. Csingtau bombázása tart. Amennyiben a híradás megfelelne a valóságnak, akkor sincsen különösebb jelentősége, mert a kis harcra cirkáló a csingtaui kikötőből nem operálhatott nagyobb haszonnal. A Kaiserin Elisabeth 1890-ben került tengerre. Fegyverzete nyolc 15 centiméteres, 16 négy és hétézredcentiméteres ágyuból és három torpedóvető csőből áll. Legénysége háromszázhatvan ember. Valószínű, hogy ezek a hajó felrobbantása előtt partra szálltak és hőiesen harcolnak német testvéreikkel együtt Csingtau védelmében.

Aradi zászlós hősi halála.

— Ifjabb Győrössy Endre elhunyt. — A 33-asok gyásza. —

az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 7.

Az aradmegyei kózkórház egyik külön szobájában napokig tartó szenvedés után örök álmra hunyta ma éjjel szemét a 33. gyalogezred egyik fiatal és hősi tartalékos tisztje, ifj. Győrössy Endre zászlós, aki az északi harc-téren kapott sebében halt hőies halált.

Néhány nap előtt megírta az Aradi Közlöny, hogy a galíciai harcokban súlyosan megsebesült aradi tartalékos tisztet az ungvári kórházban helyezték el, ahol Tisza István gróf miniszterelnök is megajánlotta a betegágyán fekvő fiatal zászlóst és amikor értesült arról, hogy Győrössy aradi, azonnal rendelkezett, hogy különös gondot viseljenek rá. Ez a gondoskodás sem segített azonban a súlyos sebesülten.

A huszonöt éves fiatal ember néhány év előtt végezte el a selmebbányai erdészeti főiskolát és Aradon Páll Miklós erdőtanácsos hivatalában szolgált. Innen vonult be a mozgósítási parancsra és végigharcolta a harmincháromasokkal az eddigi ütközeteket. Szüleikhez több megleghangu levelet írt Galiciából és az utóbbi időben gyöngeségről, betegségről panaszkodott, de egyúttal férfias hősiességgel jelentette ki leveleiben, hogy nem akar betegnek jelenteni, mert hazafias kötelességét utolsó csöpp erejéig teljesíteni kész. Legyengülve, betegségtől megviselve sebesült meg a Kárpátok galíciai lejtőin vívott harcokban. Alsó testén kapott súlyos sebével öt napig vitték lovon, kocsin, míg végre Ungvárott kórházba került, de azután onnan hazaszállították Aradra.

Itt végre a kózkórházban megoperálták, de a sok szenvedés, a vérvesztés a betegségtől ellenállásra képtelenné tett fiatal szervezetet összetörte és ifjabb Győrössy Endre öt napos borzasztó szenvedés után ma éjjel elhunyt. Halála mélységes gyászba döntötte szüleit: Győrössy Endre Acsev. tisztviselőt és feleségét Péternelly Gizellát, akik rövid idő alatt második életérős, viruló, fiatal gyermeküket veszítették el tragikusan. Másfél év előtt felnőtt leányuk halt meg, most pedig egyetlen fiukat kívánta áldozatul, hősi halálra a haza. A megrendítő csapástól sujtott szülők iránt általános a részvét.

A vitéz katonához méltó, hazájáért hőiesen harcoló és életét adó fiatal tartalékos tisztet vasárnap délután 8 órakor temetik teljes katonai dísszel, az Erzsébet-körut 18. számú házából.

Lovas őrjáráttal német szövetségeseinkhez

— Egy aradi huszártiszt levele az északi haroterről. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 7.

Egy aradi huszártiszt, aki a háboru kitörése óta az északi harotéren küzd vitézül, érdekes kiküldetésben járt nemrég. Összekötőpatrouillet vezetett a mi csapatainktól a szövetséges német csapatokhoz és erről az útjáról a következő színes hangu levelében számolt be:

— Istennek hála, megyünk megint előre. Mennyire sóvárogunk már az alkalom után, hogy egyszer végre alaposan megverekedhessünk az ellenséggel. De az sohase jött. Csak óvatos elővigyázatossággal követett minket, mintha félne a közelebbi ismeretségtől. Most megint a hátát fogjuk látni. De jaj neki, ha elérjük. A jelszó most: előre! Offenzíva kímélet nélkül. Az ellenségnek nem szabad többé levegőhöz jutni. Most vidáman lovagolok, husz legény követ. Észak felé megyünk, összekötést kell keresünk német testvéreinkkel túl a határon. Közösén fogunk operálni. Egy magaslatra érünk, világosodik, a legényeim vidáman pöfékelnek kurtaszáru pipájukból, az ugynevezett orrmelegítőből. Egy huszár halkán dudolgat. Mikor elérjük a magaslatot, feljön a hold és barátságosan pislog ránk. Szeret minket, a puszták fiait. Hisz ősidőkkel ezelőtt imádói voltunk. Legalább így mesélte az a falusi tanító, aki először oktatótt. Neki csak tudnia kell, ámbár én azóta se hallottam róla.

A teleholdas éjszakában úgy csillog az út, mint szép, ezüstös szalag. Itt-ott éles, hosszú árnyék esik rá az utsaló fákról. A lovaink már régen nem torpannak meg tőle. Félórával később néhány fényugárt látunk. I. község lehet, ahol egy gyalogezredünk van, körülbelül még három kilométernyire vagyunk tőle. Elérjük a falut, a parancsnokkal diskurálunk, aztán lovagolunk tovább. A hold felbök mögé buvik, szelid árnyak borulnak az utra. Balra, egy utkeresztelésnél egy tanya. Zsidó vendéglő. Minden alszik. Megyünk tovább, jobbra kis cserjés, a holdfény reszketve törik meg a fák koronáján.

Halt! Valami megállit, gyanús lödöbögés. Gyorsan be a cserjésbe, egy szót se senki. A lödöbögés egyre közeledik. Hm, ezek sietnek, erős trapp. Végre felbukkannak. Tizenkét lovas, dragonyosok. Ami csillogó volt a sisakjukon, be van vonva fekete lakkal. Megszólítom őket. A vezetőjük egy tartalékos hadnagy. Leszállunk a lóról és beszélgetünk egy darabig. Éjfél már régen elmúlt. A legényeim a lovakat járatták. Kölesonösen megkínáljuk egymást cigarettával és rágyújtunk. A dragonyosok tizenkét kilométernyire voltak a határfolyótól északra. Kozákprouilleokat ugrasztottak szét. Lóra szállunk megint és elbúcsúzunk szívélyesen.

Tizenöt perc múlva halljuk már a folyó zugását. Kabátba burkolt alakok, felhajtott gallérral: a hidőrség. Megállítanak. A százados utbaigazit. Egy darabig elkísér és sok szerencsét kíván. Egyszerre északnyugati irányban, kissé balra tőlünk, fegyverropogást hallunk. Felgaloppozok egy közeli dombra és szíjjel nézek. Tőlünk ezeröt-száz-hatszáz méterre egy kis erdő van, a körül hallatszik a fegyverropogás. A kis erdővel szemben, körülbelül nyolcszáz méterre, hosszú, alacsony cserjés húzódik. A cserjéből lőnek az erdő felé. A cserjés mögött mozgás, kézen tartott lovak vannak ott, a lóról leszállott kozákok lőnek. Na várjatok, nektek befutunk. Közeledünk a cserjés felé. A

fickók egész gondtalanul lőnek, már alig vagyunk kétszázötven lépésnyire tőlük.

Tíz lovas a tartalék ellen, a többi a lovakra. Rajta! — Adom ki a parancsot.

Mint a szélvész rohanunk rájuk. Hej, misoda zürzavar támadt. A kézen tartott lovak kiszabadították magukat és szétszaladtak a világ négy téja felé. Nyolc kozákot egy pillanat alatt levágunk, a többiek tüzelnek ránk, vagy a lovakat próbálják összeszedni. Két derék huszáromat lelőttek.

Hirtelen az erdőből is előtör egy kis lovas csapat. A német testvérek csillogó fegyverzetben. Zöld huszárok, ezek aztán alaposan közbevágnak, csak úgy ropog minden. A reggeli hős daláknak hogy nevetne a szívük, ha ezt látnák. Tizenhét kozák leterítve, huszonegy fogoly, a többi elszaladt. Harminc lovat zsákmányoltunk.

— Jó reggelt, bajtárs! ez a segítség ép jókor jött, köszönöm szépen — így üdvözlő a német testvér.

Bemutakozunk, a német elmeséli, hogyan találkozott az oroszokkal és én is közlöm vele a megbízatásomat, csapataink helyzetét, mindent, amit csak tudok. Időközben a „zöldek” patrouilleja két kocsi hozott a közeli faluból, arra felraktuk a sebesülteket. Egy altiszt tizenkét öreg parasztot is hozott magával, akik a halottakat temetik el.

A német bajtárs is K. felé tartott, így együtt tettük meg az öt kilométeres hátralévő utat, miután előzőleg friss vérrel pecsételtük meg a szövetséget. Megérkeztünk K.-ba, kedves kis városka. A fogadtatást, amiben itt részünk volt, nem lehet leírni. Még ma is fáj a kezem a német testvérek erős kézszorításától.

Az entente háboruba viszi Görögországot.

— Görög katonákkal Kisázsia ellen. — Az angol-francia földközi flotta. —
— Törökország bizik a győzelemben. —

Távirati tudósítás.

Bécs—Berlin—Konstantinápoly, november 7.

A török fővezérek.

Majna-Frankfurt, november 7. A Frankfurter Zeitung jelenti: A Dardanelláknál és a Boszporusznál álló török haderő főparancsnokságát, hír szerint, Torgut-basa veszi át. A hadsereg többi részeinek parancsnokai Izzed és Sükri basák.

Filos az aranykivittel.

Konstantinápoly. (Táviróda.) A török törvényjavaslatot készít, hogy megtiltsa az aranykivittel.

Perzsia fegyverkezik.

Konstantinápoly. (Táviróda.) Teherán-i jelentések szerint folyton újabb csapatok érkeznek Perzsiába.

Görögországot háborúra biztatják.

Bukarest. Politikai körök szerint az entente hatalmak Görögországot felszólították, hogy üzenjen hadat Törökországnak. A görög csapatokat Szmirnánál szállítanak partra az entente flottájának fedezetével.

Kisázsia ellen megy az angol-francia flotta.

Berlin. Párisból jelentik: Négy cirkálóból, hat torpedóuzóából álló hajóraj Toulonból Máltába indult, hogy az angolokkal egyesülve Kisázsia ellen menjen. Az entente flottája az Adriát valószínűleg elhagyja.

A fekete-tengeri orosz flotta.

Galac, november 7. A török flotta sikerei a Fekete-tengeren megfélemlítették az orosz hajókat, a melyek most a Duna torkolatánál keresnek menedéket. Egy orosz csatahajó, egy személyszállító hajó és három orosz vontatógőzös tizennyolc uszálylyal előbb a Dunába, onnan pedig a Pruthba menekült.

Konstantinápoly, november 7. Tegnapi orosz hadihajók jelentek meg Heraklea előtt Kisázsia északkeleti partján és ágyúzták a szénkikötőt.

Bulgária fegyverkezik.

Szófia. (Hivatalos.) A hadügyminiszter a szobranjótól harminchárom milliós hadihitelt kér. A kormány kiviteli tilalmat bocsátott ki.

Bukarest, november 7. Drinápolyi jelentés szerint Bulgária a Szerbia felé

irányuló vasuti összeköttetést teljesen beszüntette.

Olaszország és a balkáni helyzet.

Bécs, november 7. A Neues Wiener Journal jelenti Rómából: A Popolo Romano állást foglal egy cikkében Ausztria-Magyarországgal való egyesülés mellett, mert a monarchia fennállásához és ellenállóképességéhez Olaszország létérdeke fűződik. Olaszország jövőjét a Közép-tengeren sohasem veszélyeztetli Ausztria-Magyarország, hanem csakis Franciaország. A cikk szerzője gyanánt Sonnino új külügyminiszter egy párthívét emlegetik.

Milanó. (Bud. Tud.) Olasz semlegességet fenntartására szükséges katonai intézkedések eddigi költsége háromszázhusz millió.

Berlin. Rómából jelentik: Az olasz Kamara december másodikára összehívják.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 237
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	—
melékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— 151
Híradó	— 151

Belgrádot teljes erővel bombázzuk.

— Előnyomulásunk Valjevó felé biztosított. — Egész vonalon szerb területen harcolunk. — Montenegró francia segélyt kér. —

Távíráti tudósítás.

Budapest, november 7.

A déli hadiszállásról jelentik a tudósítók: Belgrádból már alig válaszolnak az ágyuk tüzelésünkre. A helyőrség rosszul felfegyverzett tizenegyezer emberből áll. Belgrádot polgárilag kiürítették. Járványok pusztítanak. Macsvát teljesen feladták a szerbek. Szabácánál új hajóhidunk épül. Előnyomulásunk Valjevóig már biztosítva van. A harc egész vonalon szerb területen folyik.

A Száva második védelmi vonala.

Budapest. Pricinovicsei elfoglalása után a vert szerb seregek a Száva második védelmi vonalára vonultak vissza. A második védelmi vonal Szabácstól délre, a Dumacs-folyó mentén kezdődik. Itt kezdődnek a szerb Planinák, itt gyülekezik most a szerb sereg, amelynek ez az utolsó védelmi pontja Valjevó előtt.

Szabácsban ma már teljesen berendezkedett hadvezetőségünk. A leégett, üszkös házak közt az utcán sátrakban laknak katonáink. Visegrádtól Boszniából operáló seregeink az egész Drina mentén átlépték a határt a Száváig mindenütt visszavetették a szerbeket. Kisebb hegyi harcok vannak most a Treszenevici Planinán, a platórendszerű magaslatokat azonban a szerbek nem tudják tartani és nehéz tüzéségünk lövegei elől hátrálni kénytelenek.

A szávamenti harctéren pénteken szintén tüzéségünké volt a szó, a mely a szerbek új védelmi vonalát bombázta.

Belgrád bombázása.

Zimonyban tegnap ismét heves ágyuzás volt hallható. Monitoraink küldötték lövegeiket a belgrádi vár felé. Szerdán hatalmas detonáció volt hallható és röviddel utóbb lángba borult

a Kalimegdán lábánál levő harmadik szerb löporraktár. Egyik monitorlövegünk robantotta föl. A Kalimegdán ma már csupa rom, még a várkastya tornyát is ledöntötték a gránátjaink.

Egy másik lövegünk a Kalimegdánon túl, a városba röpült és rombadöntött házakat, magát a várost azonban tüzéségünk eddig megkímélte.

Igy a szerb katedrális, amely közvetlenül a Kalimegdán mellett a domboldalon fekszik, teljesen ép, messze kimagasló tornyát is megkímélte a harc, a Moszkva-szálló kékpálajú tetőzetét napsütéses tiszta időben Zimonyból látni lehet, ennek az épületnek sem történt baja. A konak tornyait is megkímélték, ágyuink, amelyek nem a várost, hanem a várat bombázzák.

Montenegrói segélykérő küldöttség.

Bukarest. Párisi jelentés szerint montenegrói különevetség Mirko herceg vezetésével Bordeauxban járt és katonai, valamint pénzügyi segítséget követelt Franciaországtól.

Bolgár komitácik Szerbiában.

Szófia. Nisből jelentik: Csankieff Petar híres bolgár komitácsivezer betört Ujszerbiába.

Csapataink térhódítása a San partján.

Milano, november 7. A Corriere della Sera berlini munkatársa a galiciai helyzetről a következő információt közli:

Az osztrák-magyar csapatok a San nyugati részét tartják megszállva, az oroszok pedig a keleti részt. Az utóbbi napokban az osztrák-magyar csapatok némi előnyomulást tettek. Három nappal ezelőtt (tekintettel a jelentés körülötte való ideérkezésre, mintegy hat nap előtt) sikerült elfoglalniuk egy kis szigetet a régi és az új San-meder között és innen bombázták az ellenség hadállásait úgy, hogy az oroszok kénytelenek voltak meghátrálni. A San árja messze sodorja az orosz halottakat. Az osztrák-magyar csapatok több helyen átkeltek a San folyón, kiverték az oroszokat elsáncolt hadállásaikból és ők maguk foglalták el a sáncokat.

Orosz jelentés az északi harcokról.

Pétervár, november 7. (Rómán át.) November 3-án a főhadiszállás a következőket jelent:

A Kelet-Poroszországi fronton hadseregeinket a Vladiszlavov ellen irányult német támadások visszautasítása foglalkoztatja. A Visztula folyó mentén haladó orosz seregek nagy ellenállásra találtak Opatow környékén, az osztrák-magyar csapatok részéről, amelyek rendkívül jelentős erővel támadtak ellenünk.

Galiciában a San folyó balpartján, Niskó falunál heves ütközetre került a sor. A front többi részéről nincs fontosabb jelenteni való.

Föllázadt szibériai csapatok.

Budapest. Egy honvédkatonaorvos, ki orosz fogságból menekült és most budapesti családjához érkezett, a következőket mondta:

— Az oroszok segítségére hozott szibériai hadak közt, a San felett álló csapatoknál, az alkohol eltiltása miatt lázadás tört ki. A láza-

dókat a front mögé szállítják és seregestől végzik ki őket.

A lengyel légió harcai az oroszok ellen.

Budapest. A Bud. Tud. jelenti: A lengyel légió egyik tisztje ma elmondta az intézmény történetét. 1903 óta készítik már elő a légiót, négy év előtt Galiciában katonai iskolák és lövészgyuletek kezdtek működni 16000 taggal, ezek ma nagyrészt rendes katonák. A többi legionárius közül már négyezer hadban van, újabb két ezredet pedig kiképeznek. A légionáriusok részt vettek a Kárpátokban az oroszok kiűzésénél, vezérük Dusski altábornagy volt. Augusztus 4-ikén behatoltak Oroszországba, először Kielecig jutottak, itt azonban a tulerő elől visszavonultak. Majd a fősergessel egyesülve meglepték az oroszokat, akik nagyobb erőt sejtve, kiürítették a várost. Akkor közigazgatást létesítettek és ezerötszáz ujoncot toboroztak a városban, ahonnan csak a szövetséges hadseregekkel vonultak visszafelé. Sikeres működésükért napiparancsban már ismételt díszérteket kaptak.

Jegyezzünk magyar hadikölcsönt.

(Adjon példát a város. — Az alapok fölhasználása.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 7.

Másodszor gyulladnak ki a magyar szívek. A mikor a király hívó szavára milliók sereglettek a zászlók alá, a lelkesedésünkön gyönyörködött Európa. Most ismét a hazafias láng veti magára a tüzet. A magyar haza szól hozzánk és kéri tőlünk, hogy szívünk melegével álljuk körül az oltárát. Az oltáron bemutatott áldozat legizesebb falatait azonban visszaadja fiainak.

Hadi kölcsönre bocsátott ki felhívást a magyar kormány. Pénzügyi művelet ez, de olyan erőt kölcsönzünk vele a hazának, mint amilyen katonáink acélos karjaiban, lövegeinek tüzeiben, kardjainak élében van. A haza megmentésére ismét sorakozót fujnak, a haza kér, de csak azt kéri, ami fölösleges. A megtakarított, a mindennapi élet forgásában felesleges tőkét kéri. Kéri, hogy erőt gyűjtsön mindnyájunk részére és ezért halálból busás kamatokat fizet.

De kell-e sokat magyarázni ezt Aradon? Nem kell és nem is szabad. Csak annyit kell mondani, hogy Arad mutassa meg most is, hogy kulturájánál, polgárainak anyagi erejénél az első magyar városok élén áll.

Aradnak kell a példával elől járni és itt kell a legtöbb hadi kölcsönt jegyezni. A mi pénzügyeteinkre voltunk büszkék a hosszú gazdasági krízis alatt és a mi piacunk szilárdsága volt impónáló az egész országban. Az aradi bankok dicsekedhetnek azzal, hogy a legnagyobb betét állomány az övék. Ilyen erőnek a legelső helyre kell szökkennie.

Arad város törvényhatósága, a legnagyobb intelligenciájú magyar város képvisellete ragadja magához a kezdeményezést. A törvényhatóság vigye oda a haza oltárára rendelkezésre álló alapjait, készpénzeit, vigye oda a bizalmára bízott árvák pénzét. De ne elégedjék meg ezzel az első és legfontosabb lépéssel. Szólaljon meg a testvér hangján és hívja fel cselekvésre a társ-törvényhatóságokat. A város közgyűlése a rendkívüli alkalomhoz méltóan nyilatkozzék meg, ott a közgyűlési terembe hangozzék el ennek a neves városnak szíve dobbanása és értse meg belőle az ország, hogy ha a polgárság cselekedni akar, akkor ez a háború győzelemmel fog végződni.

A hazafias önzetlenség legyőzi az önzést.

Az Aradi Közlöny hasábjairól fogja mindazok neveit hirdetni, akik ebben a nehéz órában hűen teljesítik polgári kötelességüket.

Nem szabad hiányoznia ebből a névsorból egyetlen aradi polgár nevének sem.

Használjunk hadisegély-postabélyeget.

Kemény harcok Ypernnél az angolokkal.

— A lebecsült zsoldosok hősiessége. — Egy német újságíró-tiszt megfigyelései. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 7.

Egy német újságíró, aki mint tartalékos főhadnagy részt vett az Ypern melletti csatákban és mint sebesült most hazatért, a következő rendkívül érdekes leírását adja annak, hogy milyen értékű az angol gyalogos katona és a cikk — mint Berlinből jelentik — óriási feltűnést kelt, mert a lenézett zsoldos angol hadseregéről, annak harci értékéről szenzációs újdonságokat mond el, amelyek homlokegyenest ellenkeznek mindazzal, ami eddig az európai köztudatban az angol katonáról élt.

Nagy harci kedvvel — írja a harcoló hírlapíró — abban a biztos tudásban, hogy könnyű lesz a győzelmünk, masíroztak a friss ezredek az „angolfogásra”, amint ezt a katonáink mondták. Mindnyájának az volt a hite, hogy az Isten az angoloknak csak azért adott hosszú labákat, hogy annál gyorsabban futhassanak.

Csak kevesen voltak, akik azt tanácsolták, hogy ne becsüljük le az angolokat. Ezek aggodalmait azonban eloszlatottuk azzal, hogy csak zsoldos hadsereg van előttünk, bérencek, akik mindennap egy pár pfennigért verekesznek, akik nem ismerik a hazaszeretetet és az önfeláldozást.

Gyorsabban kerültünk szembe az ellenséggel, mint ahogy hittük. Egy reggel menetközben valaki elkiáltja magát:

— Az első halott angol!

Lovamon nekivágok a szántásnak, oda, ahol az uttól néhány száz méternyire egyik patrouilleunk megállott. Itt feküdt az első angol, akivel ebben a háborúban találkoztunk, holtan, jobb oldalán, hosszában kinyújtózva. A halálos löveg a szívét ütötte át. Fiatal, karcsú, izmos test, amelyen nagyszerűen festett a földszínű ruha. Hőfővér volt, fiatal, szakállatlan arc és a balkezét görcsösen szorongatta a szíve fölött. Egy anyával több fog keserves könyeket hullatni.

Majd hamarosan egy házban két súlyosan sebesült angol tisztet találtunk, akikről elvitük naplóikat, amelyekben értékes feljegyzések voltak és egy órával később már hozta a patrouilleunk az első elfogott angolt. Természetesen katonáink közt általános érdeklődést keltett.

— Ugy néz ki a fickó, mint egy sófő — mondták az emberek.

— Tud-e egyáltalán léni ez a bérene? Inkább olyan, mint aki csak futbalit és krikettet tud játszani.

Még egy óra és az elfogott angol bajtársai már feleletet adtak arra a kérdésre, vajon tudnak-e léni. Tudásukat olyan érthetően demonstrálták, hogy például az én zászlóaljam az első ütközet után a felére olvadt. Nyomban beláttuk, hogy „az angol zsoldosokat” nem lehet egyszerűen hurrával letiporni és saját testünkön tanultuk meg, hogy ezek a simára borotvált gentlemanek hosszú lábukat nemcsak a futásra, hanem néha egészen veszedelmes támadásokra is szokták használni. Néhány óra alatt megtanultuk, hogy bizony nem lebecsülendő ellenséggel állunk szemben.

Az angol gyalogság, amellyel Ypernnél állunk szemben, a legjobb csapatok közé tartozik. Kezdetből fogva feltűnt az energiának az a foka, amellyel az elfoglalt terepet támadásunkkal szemben védelmezték és az, hogy va-

lányanszor mi visszakergettük őket, mindig megálsérték, különösen éjjel, hogy az elvesztett terepet visszahódítsák. Ilyenkor a tábori tüzéség is igen hathatósan támogatta őket, amely ép úgy, mint a francia, egyenlő értékű a német tábori tüzéséggel. Nehéz hajóágyuk is voltak az angolok részén az yperni csatákban és az angol gránátok és srappellek igen nagy károkat okoztak a mi gyalogságunknak. Mikor az angolok mindjobban érezték, hogy csapataink átfogják őket, akkor az angol gyalogság különösen Bezeleare környékén ismételtelen megkísérelte, hogy áttörjön bennünket, de természetesen hiába. Egy ilyen erőlyes áttörési kísérlet alkalmával ötszáz angolt, köztük husz tisztet fogtunk el. Az angol gyalogság főereje tagadhatatlanul a védelem és a terep kihasználása. A sportotűző angolnak természetes vadászösztöne erősebben nyilvánul meg, mint a mi átlag gyalogosunknál. A vadászösztön legkisebb foka, amely még megvan a modern kultúrákban az angol népnél a rendszeres sportolás révén igen magas fokot ér el és felmulja ezáltal a többi nemzeteket.

Az angol gyalogos gyakorlottsága a terepen Ypernnél igen sok csatában nagyon is feltűnő volt. Az angol lövészárkok rendszerint úgy voltak elhelyezve, hogy pusztá szemmel nem is lehetett azokat észrevenni. Mikor az első lövészárkot rohammal bevettük, elcsodálkoztunk annak szakszerű elkészítésén. Az árkok mind hosszú ellentállásra kitűnően voltak berendezve. Ami a legfeltűnőbb volt, az, hogy a mellvédbe acél és vaslapok voltak beépítve. A mi embereink nagyszerű konzerveket, hús-féléket és sonkát, sőt némelyiknél borotválókészüléket is zsáknányoltak bennük, mert ez utóbbit minden angol katona magával hordja. Ha valamely hadállásba behatoltunk, gyakran megtörtént, hogy feltűnően sok halottat és kevés élő katonát találtunk. Legalább így látszott az első pillanatban. De csakhamar rájöttünk, hogy a „halottak” nagyrésze csak szimulál és úgy kellett őket a bajonettel kicsiklandozni onnan.

Gyakran ástak az angolok lövészárkot, de nem is tettek bele embert, hanem, hogy félrevezessenek bennünket, rópát vagy más valami ilyet helyeztek el a mellvédekben. A tüzelő rajvonal ilyenkor a lövészárkok előtt vagy mögött messze feküdt, láthatatlanul hozzámúlt a terephez. Gyakran megtörtént, hogy egy erdőszélelől hirtelen élénk gyalogsági és géppuska-tüzet kaptunk. Tíz alá vettük az erdő szélét, fokozatosan feléje mentünk és csak mikor odaértünk, láttuk, hogy a szélen abszolútul nincsenek lövészek. Fent, a fák koronájába fészkeltek be magukat angol gyalogosok, sőt gépfegyvert is helyeztek el a fákon. Ez az eljárás, hogy a katonák a fákra másznak fel, kétségtelenül a szövetséges seregeknek közös trükkje, mert ugyanígy cselekszenek franciák, angolok, belgák, oroszok, szerbek és montenegróiak.

Mint felderítő, az angol elsőrendű. Többször volt alkalom, hogy messzelátóval figyeltek meg angol patrouilleokat, amint munkában voltak és mindannyiszor meg kellett állapítanom, hogy nagyon szakszerűen viselkedtek, amit a saját patrouilleinkról nem mindig mondhattam el. Hála Isten, ezen a téren is a jövő-

ben másképp alakulnak majd a dolgok, mert fűségünk eserkészmozgalmait sokat javítanak a helyzeten.

Az éjjeli harcokban ellenségeink gyakran egy nekünk teljesen új taktikával élnek, amely úgy látszik, szintén közös megállapodásnak a dolga. Nálunk az a szokás, hogy éjjel lehetőleg nem lövünk, hanem a bajonettet használjuk, de mindenesetre csak akkor adunk egy-egy lövést, ha olyan világos van, hogy célzni lehet. Az angolok és franciák ellenben gyakran a gyalogsági tüzet is oly módon használják, mint ahogy a tüzéség szokta tenni, amely tudniillik éjjel bizonyos tereprészeket tüzzel eláraszt. Mikor az én ezredem Bezeleare falut rohamozta és sötétben elfoglalta, egy óra hosszáig folyton lőtték az angol gyalogosok az utcákon és a házakból, úgy, hogy lehetetlen volt benn maradnunk. Miután a falu alatt beástuk magunkat, majdnem egész éjjel az ellenséges gyalogsági és géppuska tüzébe voltunk, ami ugyan kevés veszteséget okozott, de a türelmradt csapatok egy pillanatig se pihenhettek és ez volt az angolok célja.

Övakodjunk mi németek, hogy ellenségünket, legyenek azok bár angol zsoldosok, lebecsüljük. Nyugat-Flandriában csak lépésről-lépésre lassan nyomulhatunk előre. Mindnyáján, akik Ypernnél harcoltunk, tudjuk, hogy a döntésig azokon a harcmezőkön sok-sok türelme lesz szükség.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: Délután: Nemtudomka. Este: Napsugár kisasszony.

Hétfő: Aranyember.

Kedd: Szibil.

Szerda: Cigányprimás.

Csütörtök: Kabaret.

Péntek: Jönnék a németek.

Szombat: Jönnék a németek.

* A színház jelentése. Holnap, november 9-én a rég nem adott Aranyember kerül színpadra. Jókai bájos színműve elsőrangú kiállításba kerül színpadra. A főbb szerepeket Kápolnay, Heppesné, Borosnyai, Benkőné, Follinszky, Kiss Miklós, Járny, Várkonyi, Delly, Polgár Sándor, Herold, Virág játsszák. Jönnék a németek. Nem háborús darab, nincsenek haragok benne, de a legmesteribb és legszökevényebb aktuális, szellemes vigjáték, amely a budapesti Vigaszínházban állandóan telt házat vonz a mai viszonyok között is. A darab pénteken kerül először színpadra. Cigányprimást elővenni fel a fáradságot operettátematizáló az ismert szereplőkkel szerdán.

* A nyugati harctér háborús fővátelei az Apolló vasárnapi műsorán. Az Apolló vasárnapi publikuma pompás műsorban gyönyörködhetik. Új képek, érdekes felvételek kerülnek vetítésre a vasárnapi műsoron, amelyet háborús aktualitások vezetnek be. Az új harctéri sorozat a nyugati csaták érdekesebbnél-érdekesebb háborús epizódjait mutatja be. Brüsszelt a németek birtokában látjuk, amint elhelyezkednek és berendezkednek a belgák egykori fővárosában. Löwen megrongált épületeivel, kihalt, halottnéma utcáival s tereivel kerül szemünk elé. Aztán a munkában álló franciák és belga foglyok kötik le a néző figyelmét. De még sok más megkapó történelmi momentumot örökítenek meg a nyugati harcszíntéren készült felvételek, amelyeket, mint említettük, vasárnap és hétfőn mutat be az Apolló több más eredeti képpel együtt. Az új műsor nagy alá-gere egy izgalmas amerikai detektívdrama, amelynek minden díszletét összefoglalhatjuk ebben a néhány szóban: a híres Vitagraph-film-gyár készítette. A vasárnapi előadások kora-délután kezdődnek.

Békejobb a magyar románságnak.

— Tisza István gróf Metianu érsekhez. — Reformok iskolai és politikai téren. — A belügyminiszter a nemzetiségi színekről. —

Távirati tudósítás

Budapest, november 7.

Román honfitársainknak a reánk kényszerített háboru kitörése óta fényesen dokumentált hazaszeretete, lelkesedése és harcászata szeptember hó 22-ik napján arra az elhatározásra indította Tisza István gróf miniszterelnököt, hogy a románság egyik legkiválóbb vezéralakjához, Metianu János nagy-szebeni érsek metropolitához intézett levélben békítő munkájának azt a fonalát, amelyet még a háboru kitörése előtt az év tavaszán megkezdett, tovább vigye.

Ugy érzi a miniszterelnök, hogy a mostani nagy idők tisztultabb és nemesebb légkörében elérkezett a pillanat a nagy megértésnek tisztázására, mely a románságot a magyar nemzet érzelmeivel és érdekeivel egy mesgyére utalja. Egy jobb jövő záloga rejlik abban, hogy a románság mostani magatartásának automatikus következménye lesz az államintézményekre vonatkozó kívánságoknak fokozottabb mérvben való respektálása.

A felemelő tény, hogy a románság a veszély pillanatában hű testvérnek mutatkozott, biztosítja román polgártársainkat arról, hogy kiterjedt jogaik szabad élvezetében számíthatnak a magyar társadalom rokonszenvére, etnikus törekvéseikben az állam jóindulatu támogatására. E nagy időkben úgy érzi a miniszterelnök, hogy a magyar állami és nemzeti szempontok sérelme nélkül kilátásba vehetjük a népiskola törvény oly reformját, mely tekintettel van nem magyar ajku polgártársainknak a felekezeti népiskolákra vonatkozó óhajaira. Törvényes intézkedésekkel nyithatunk tért az anyanyelvileg az állami hatóságokkal való közvetlen érintkezés terén és végül gondoskodhatunk a választójog egyes intézkedéseinek olyan módosításáról, amely a hazai románság politikai képviseletét méltányosabb alapra helyezze. Vállalja a miniszterelnök a kezdeményezést és a felelősséget abban a tudatban, hogy történelmi pillanatok élünk, amelyek izzó légköre hideg, kemény éreket olvaszthat meg és forraszthat erősebb, nemesebb, minden szétfeszítési kísérlettel dacoló egységes lényekké egybe.

Metianu érsek metropolita hálásan köszönte a miniszterelnöknek, hogy a magyar kormány hajlandó teljesíteni a román nép régi, méltányos kívánságait, amelyek a nép boldogulásának és kulturális téren való haladásának előfeltételeit kéviselik.

A belügyminiszter valamennyi törvényhatóságához körrendeletet intézett a jelvények színeinek szabályozása tárgyában, amelyben kifejti, hogy a történelmi idő jelentősége egyetlen magasztos érzelemben egyesíti az állam minden polgárát. Nincs ok arra, hogy az állam eltiltsa polgárait egyes csoportjait olyan színek használatától, amelyek az ő néprajzi jellegük kifejezéséül, hagyományaik és népszokásaik alapján alapultak és vétettek már a múltban alkalmazásba, feltéve mindig, hogy ama nemzetiségek az állameszme iránt köteles hűséggel nem jutnak ellentétbe.

Anyák háborúja.

Írta: HERCZEG FERENCZ.

(Az aradi Vörös Kereszt egylet vasárnap esti hangversenyén felolvasza IVÁNSI Jenő.)

Az őszi haraszt megzördül százezer futó láb alatt. Az őszi homályt fűzpirosra festi az áldozók dühe. — Az októberi szél fojtó szagot hoz magával: fűszagot, vérszagot, háborúszagot.

Itt állok a nagy zürzavarban, itt az élet országuján és egy szót ismételvek magamban. Egy ősrégi, szürke szót, egy rettenetes, titkos szót: anya.

Ismételgetem, elmémben forgatom s a fűzpiros alkonyon a szürke szó kigyulad, titokzatos új fényben ég, megnő, szárnyú súlyával a mellemre hengeredik.

Anyá. Titkok titka. Az emberiség minden boldogsága és minden nyamorusága remeg két szótagban.

Nem, nem jó most rátok gondolnunk, ti anyák. Künn bömböl a háború és ti némán ültök benn a Rettegés templomában. Szoborrrá dermedten ültök a borus homályban. És várjátok, hogy mit hoz az alkony; virradást vagy éjszakát?

Az arcotokon sűrű fátyol. Senki se lássa most ezt az arcot, az anya igazi arcát. Ha meglátnák a harcban vonuló ifjak, ha meglátnák a szép, rettenetes, fájdalmas anyai arcot, akkor hideg kövé-

dermedne szívében a forró bátorság és minden harci dicsőség könyező szánakozásban oloadna fel.

Ne lássa most senki ezt az arcot. Maradjon örök titok az ifjú hősök előtt, hogy ők nem büszke katonák ellen, hanem alázatos anyák ellen vonulnak harcba. Ne tudják meg soha, hogy dicsőségük utjait anyák szíve vérevel öntözték.

Ime, a vonuló ezredek fölött, mint szelid és mokacs vándormadársereg, szárnyrakelt anyaszívek szállidosnak. Ha havas-yeső permetezik és fagyos szél süvölt a szarmata pusztaság fölött: nem a katonák, hanem az anyák fázik. Ha megdördülnek az ágyuk: mámor szállja meg a katonát és remélt az anyát.

S ha gyilkos gyűlölettel néz farkasszemem „a vad kozák” és „a vörös ördög,” akkor két anyaszó — az egyik valahol a Volga vidékén, a másik valahol a Tisza partján — vonoglan s vérezni kezd.

Mert ez a háború és minden háború, az anyák harca. A kardokat s szuronyokat az anyák ellen kőszörülnek. A katonák lábára vaspatkót vernek, hogy asszonyosíveken gázoljon. S az ágyú-űteg azért szórja a shrapnelzáport, hogy anyák keblét tépje szét.

És eljövend majd a dicső győzelmek napja. Zengő kürtökkel, babéros zászlók alatt vonul a hódító. Százezeren köszöntik ujjongva.

De hirtelen elborul a fény, eltompul a zaj s

a hős mámoros szeme a földre mered. Csillogó patákok szaladnak az úton; a hard paripák vízen gázolnak. És né, dagad az áradat, hullámokat vet, karsógó örvénylése feldönt, elsodor minden büszkeséget, örömet és diadalt.

A könyvtenger, mit az anyák sírtak.

A tengeren át — Anglia ellen!

Ostende német uralom alatt. — Az utolsó menedék. — A győztes katonák vágya.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Berlin, november 7.

A nyugati hadiszíntéren levő német haditudósítók egyike írja lapjának:

— Aki ismeri Antwerpen, az tudja, hogy ott nincsen tenger. Jóformán igazi kikötőt sem látni: a mesterségesen teremtett kikötőt elrejtik a szilipák, amelyeket a város feladása előtt elsüllyesztett hajókkal használhatatlanná tettek. A Schelde voltaképpen egészen kis folyó és a tenger, a nagy, a szabad tenger még nagyon messze van Antwerpenből. Sőt Antwerpenből ma egyáltalán nem juthatunk a tengerhez, mert a Schelde torkolatánál: ott, ahol a piros-fehér-kék hollandi zászló lobog Vlissingen ormán, véget ér számunkra a világ.

— Hol van hát a tenger? — kérdezték türelmetlenül a mi „kék legényeink”, a derekasan harcoló tengerész zászlóalj katonái, akik Kielből, Wilhelmshavenből azzal a szívükben elzárt, lepecsételt, titkos jelszóval jöttek Antwerpen város falai alá: Anglia ellen megyünk! Hol a tenger?

Keresztül kell jutni keleti Flandrián, sőt nyugati Flandriába is bele kell kóstolni egy küssé, hogy rátaláljunk igazán az Északi-tenger partjára. Az út hosszú és bizony ma nincs Ostende-expressz, amely száguldva röptsen célunk felé. De annak, aki meg akar ismerkedni a mai Belgium hangulatával, annak nem elég Lüttichet és Brüsszelt látnia, hanem föl kell keresnie Flandriát is. Itt, Gentben, Brüggeben már elevenen nyilatkozik meg az erős német-barát hangulat. Nem ment ez a hangulat bizonyos fájdalomtól — hiszen oly érthető és megértésre is talál ez a fájdalom, — de emellett nyíltan mondják az emberek:

— Tegyenek Flandriával azt, amit akarnak, Németországgal való erős gazdasági összeköttetésünk és az önkormányzat csak jobb lehet számunkra, mint az eddigi brüsszeli kormány. Mást nem kívánunk: csak a szabadságunk meghagyását!

Igy beszélnek a flamandok és ott a hangulatot gondosan titkolták előttünk a brüsszeli belgák.

De hát hol van már a tenger? Ha a nyílt oceanról a calaisi csatorna felől Vlissingen felé tart a hajó: Ostende és Blankenberghe felhőkarcólói a szemünkbe ötlő első európai épületek. Most ugyan-ezek a házak a tengerhez közeledést hirdetik, amint Brügge felől vezető utunk horizontján a felhők közül kibukkannak. A tenger van ott a házak mögött, a tenger, amelyhez annyi romány, annyi veszély, annyi lehetőség fűződik.

Egy óra múltán már az ostendei nagy fürdőszínyon vagyunk. Erős nyugati szél vidáman lobogtatja a német zászlót. A hullámok ép úgy csapkodják a magas kőpartot, mint máskor. A rétegyen vasárnapi ünnep: öltözött tömeg hullámszik, mint máskor. De most nincsenek fürdővendégek. Ostende volt a menedéke a futó belgáknak, az előkelőknek, magának az udvarnak is, akik Brüsszelből Antwerpenbe, Antwerpenből Ostendébe vonultak. A szegények gyalog járták be a hosszú utat, az udvar és előkelőségek autók hosszú során. Mikor asztán Ostendére is sor került: sokan tovább menekültek innen Franciaországba, Angliába. De azért még mindig igen sokan maradtak Ostendében. A legüzbény nagy hotel zsúfolva van brüsszeli, lüttichi, antwerpeni menekültekkel.

As első pillanatban egészen nyugalmas, teljesen békességes Ostende képe, itt, amott egy pár német katonát. Kargyókat keresnek és bámulják a hullámok játékát. Sokan vannak közöttük, akik talán most látják először a tengeret. A dover-ostendei hajózáratok egy pár elkésett gőzös pihen a kikötőben. Itt rekedtek a nagy menekülés sürzavarában. A belső kikötőmedencében halászbárkák tömege szorong. Majdnem olyan mindenben, amint ősz utolján szokott lenni Ostende.

De egyszerre nyugtalanság fut végig a strandon.

— Hallja a dörgést? — kérdezték egymást az emberek és aggodalmasan figyelnek.

— Ó igen: ágyúznak!

H I R E K. LEGÚJABB

— Északon a helyzet változatlan. —
Csingtau elesett. — A burok szabad-
ságharca. —

Távirati tudósítás.

**BUDAPEST, november 7. A főhadi-
szállásról jelentik: Északi harcoszintéren
a helyzet változatlan. Háfer vezérőrnagy,
a vezérkari főnök helyettese. (Miniszter-
elnökségi sajtóosztály.)**

**Konstantinápoly: A főhadiszállásról
jelentik hivatalosan: A Kaukázusban
és Akabánál semmi változás nincs. Me-
sopotániában Sattelarában motornaszá-
dunk őrzésben Abadánál angol ágyu-
naszádra bukkant. Lövéseket váltottak,
melyek következtében angol naszádon
robbanás történt. Lövéseink felgyújtot-
ták az abadáni angol petróleumraktá-
rakat. Hajóink épségben visszatértek
Bassorakba. Említett Abadán a Tigris
torkolatánál van.**

**Berlin. Lokalanzeiger tábori levelet közöl,
amelyben elmondják, hogy egy angol repülőgép,
aki német tisztet fogott el, azt meztelenre vet-
kőztetve gépre kötötte és ütegágyú elűrés-
sára akarta kényszeríteni. A brutális angol pi-
lóta motorromlás folytán német területen kény-
szerült leszállni; itt elfogták és méltó bün-
tülést elért, sorsa botoljesedett.**

**BERLIN. Wolff ügynökség je-
lenti: A Reuter-ügynökség közli
hivatalosan, hogy Csingtau novem-
ber 7-én reggel hátsies oltentálás
után elesett. Készletek nincsenek.
Behncke, a tengerészeti vezérkar
főnökeinek helyettese.**

**Kopenhága. Antwerpenből jelentik: Az
oranjei burok csatlakoztak a felkelőkhöz. Dewet
tábornok kijelentette a köztársaság független-
ségét.**

**Rotterdam. Johannesburgi levél szerint a
németek Zandfontainnél megverték a fokföldi
angol csapatokat. Két teljes svadron lovas Kap-
lövészt és egy transzwani lovas tűzér osztógot
elfogtak. Döbben az angolok már felvonták a
fehér zászlót. Ujabb két segítő svadron pedig
a gépfegyverek elől meghátrált. Az angolok-
nak itt mindössze 2000 önkéntesük van, lét-
számszaporítás 45-60 évig terjedő tartalékok-
tól várható.**

**London. (Tavírcsda) Az esküdtbírók pén-
bírságra ítélte Sapiha János herceget, a kra-
kói hercegség fiát, mert idegen lőfegyver-
rel és fegyverkezéssel tartott magánál.**

**London. Foreign Office szerint két-
százötven ezer főnyi segítőerő szükséges, ahhoz,
hogy a nyugati harcok a szövetségesek ja-
vára döntő győzelem történhessen. Ezt a se-
gélyerőket csak Japán adhatja.**

**London. A kormány fontolóra vette, hogy
az eddigi újraszervezés helyébe más, az
általános védkötelezettséghez hasonló rend-
szert vezessen be.**

**Frankfurt. A Frankfurter Zeitung Sváj-
con át érkezett tokiói jelentést közöl, amely
szerint az összes japán lapok a félhivatalos
Hodszival együtt számolnak az Egyesült Ál-
lamokkal való konfliktus esélyével a
Bismarck-félsziget és a Mariana szigetek meg-
szállása miatt. Erre a megszállásra a Japán a
Panama csatornán át fenyegető veszedelm
miatt volt szükség. A lapok hangsúlyozzák,
hogy Japán számít Anglia támogatására.**

— Hol lehet a harc?
— Middelkerken túl folytathat már.
Middelkerke? Talán inkább Nieuport felől
jön ez az ágyubombólás. Milyen messze is van
de Nieuport? Még tanakodunk, számítgatunk, ami-
kor újabb meglepetés bombája csap le:
— Angol hajók! — kiáltja egy hang és is-
mételi száz.

Távesővet kapunk elő és bámulunk a tenger
felé. Egy, kettő, három — három hajó közeledik
nyugat felől. Az egyik előbb jár, a másik kettő
kissé hátra maradt. Igyekeztünk megállapítani, hogy
milyen hajók lehetnek. Torpedók? Cirkálók? Az
egyiknek nagy kéménye van, a második az Amphion
cirkáló típusához tartozik — a harmadik torpedó-
romboló — nem, ez is cirkáló! Ugyáltszik mind a
három cirkáló!

A strand szorongásig telve emberekkel. Min-
denki bámul, vitáz, gesztikulál, magyaráz. A szálló-
dak erkélyei és ablakai feketélnék a nézőktől. Lát-
esővek szegződnek a tengerre. Egy hölgy fehér
szekendővel integet idegesen.

A három hajó közeledik, közeledik. Mit akar-
nak? Bombázni készülnek Ostendét? Ez örület
lenne! A kikötő gátját akarják szétrombolni? Ennek
kevés értelme és célja lenne. Pedig egyre közelebb
jönnek. Mindenki úgy érzi, hogy most történni kell
valaminek. Az egyik hajó fedélzetén ágyu lángjának
kell fölállni, vagy pedig innen a parttól csap fe-
léjük az ágyu izenete! És — egyszerre csak —
mint a háló közelségét megérző halak — a három
hajó nyugatnak fordul. . . Ot perc múlva már
nyomuk se látszik.

De a Nieuport felől hangzó ágyumanydörgés
tovább tart. Amint kísértünk a dombok felé, ahová
a hullámok zaja nem hat el, tisztán hallunk min-
den egyes dördülést, külön-külön és végtelen egymás-
utánban. Csak este hallgat el az ágyuk beszéde. A
tengerre sötét éj borul, csak a hullámok fehér ka-
rélya csillog. A szállóhajók ömlik, árad a fény.
Főnn a szobákban kétségbeesett és képtelen terve-
ket gyártanak Belgium megmentésére. Lenn a ven-
déglokában a mi katonáink beszélgetnek a tovább-
vonulásról és az Anglia elleni háborúról.

— Lüttich — Brüsszel — Gandria — hallom
az egyik hangját — történjen ezekkel az, amit
akarnak. Hanem ha itt keresztül megyünk a
tengeren, jaj lesz azoknak az átkozott an-
goloknak!

**Aradmegye közigazgatási bizottsága
ma délelőtt Urban Iván báró főispán elnöklété
alatt tartotta rendes ülését, amelyen az előadók
a háborus viszonyokról adtak számot. Róka
József pénzügyigazgató bejelentette, hogy ok-
tóberben egyenes adóban 182.615 korona, köz-
vetett adókban 301.072 korona folyt be, tehát
az adózók 174.524, illetve 91.194 koronával
kevesebbet fizettek ezidén, mint a múlt év há-
boru nélküli október havában. Borsos Béla dr.
tisztí főorvos azt hozta a bizottság tudomására,
hogy kolera, vagy koleraanyagús eset Arad-
megyében nem volt idáig. Bejelentette továbbá,
hogy hat új kisegítő kórházzal a megyében
most már 18 sebesültekhez van 564 sebesült
katona számára, akiket a vármegye orvosai
díjtalanul gyógykezelnek. Eckensberger Károly
királyi ügyész az aradi ügyészségi fogház kény-
szerű lakóiról betérjenzett rendes havi kimutá-
sába is új adatot hozott a háborus világ,
mert vizsgálatai és elítélt foglyokon kívül inter-
náltakról is be kell számolnia, akik ezidő sze-
rint száznegyvenötven vannak a fogházban, Ur-
ban Iván báró főispán kérdésére a királyi
ügyész jelentette azt is, hogy ez már az inter-
náltak második csoportja, miután az első
Panceva vidékéről való csoport internálását
megszüntették. Háborus viszonyokra hivatkozás
vált meg Kehrér Károly tanfelügyelő kimuta-
tásában is, amely a megye tanköteleseit és
iskolakerülőit sorolta föl. 81 állami iskola van
Aradmegyében 303 tanulóval. A megye tan-
köteleseinek száma 21647, ebből 13827 állami
iskolába, 4984 nem államiakba jár. Az állami
iskolába járók hatvan százaléka nem magyar
nyelvű. Közel tízezer — pontosan 9839 —
iskolakerülő van tehát a megyében. A szokot-
tannul nagy számot az magyarázza meg, hogy
háboru miatt a 4-6 osztályú ismétlőiskolák
anköteleseket kivételesen fölmentették az is-
kolakerülő kötelezettsége alól.**

**Kopenhága. Zapotnikov orosz tábornok
Tokioha érkezett, hogy orosz katonai célokra
megrendeléseket eszközöljön.**

**PÁRIS. Németek minden erejükkel
azon vannak, hogy elfoglalják Arrast.
Nem törődve a veszteségekkel, elszántan
folytatják a harcot és ma már elfoglal-
ták a külvárosokat.**

**Páris. A francia akadémia legutóbbi ülésén,
amelyen 19 akadémikus vett részt, örökre szám-
úzták a civilizált államok sorából Németor-
szágot és Ausztria-Magyarországot.**

**Páris. Caillaux volt miniszter egy előző
vendégében beszélgetett feleségével. Egy ott
ebéelő angol ezredes felállt és hangosan így
szólt:**

— Ilyen társaságban nem ékezhettünk.

**SZÓFIA. Dimitriew Ratko magára
vállalta, hogy hírlapi agitációval Bulgá-
riában hangulatot teremtsen Oroszország
mellett.**

**Turin. Az Egyiptomban tartózkodó, német-
magyar és osztrák alattvalókat elfogták; Mál-
tába szállítják, ahol a háboru végéig inter-
nálják.**

— A magyar hadikölcsön és a vi-
déki bankok. Budapestról jelentik: A
nemzeti kölcsön kibocsátásáról szóló
hivatalos közlemény a közönség széles
rétegeiben a legjobb hatást kelti. Általá-
nos a vélemény, hogy a kölcsönnek
igen nagy sikere lesz, mert a közönség
amellett, hogy a címletek jegyzésével
nemzeti missziót teljesít, ezáltal igen
hasznos hajtó módon fekteti be meg-
takarított pénzét. Ullmann Adolf, a
Magyar Általános Hitelbank vezérigaz-
gatója egy hírlapírónak kijelentette,
hogy vidéki intézetek szempontjából
azt az intézkedést, mely szerint a mora-
tórums rendelet hatálya betétekre vo-
natkozik — amennyiben kölcsönre
való befizetés céljaira használtatnak
fel — érvénytelen, nem tartja aggasztó-
nak, mert a fővárosi nagy intézetek
megállapodtak abban, hogy vidéki in-
tézetek minden irányu szükségletét
vagy kívánságát ezzel kapcsolatban
a legnagyobb előzékenységgel honorál-
ják, hogy a betéteknek jegyzés céljaira
való fordítása semmiféle hátránnyal ne
járjon.

— Hadnagyi kinevezés. Az újonnan ki-
nevezett tartalékos tisztek körében van Papp
László tartalékos kadét, Papp Gyula aradma-
gyai iktató fia, akit a király a 29. gyalogez-
redben tartalékos hadnaggyá nevezett ki.

— Előlejtetés a hármashuszároknál.
Vajda Jenő 3. huszárezredbeli állatorvost a
Hadczereg Rendeleti Közlönye szerint állator-
vossá nevezték ki.

— A Weitzer-gyár közgyűlése. A Wei-
tzer János waggongyár részvénytársaság va-
sárnap, november 8-án délelőtt 10 órakor tartja
huszonketedik évi rendes közgyűlést az
Acsev-palota tanácstermében. A közgyűlésre
ezuton is felhívjuk a részvényesek figyelmét.

— Temetés. Ma délután három órakor te-
mették el nagyszámú és előkelő gyászoló kö-
zönség jelenlétében Szathmárv János Acsev.
igazgató elhunyt nejét, szül. Öry Erzsébetet. A
Széchenyi-utca 2. számú ház udvara egészen
megtelt a gyászolókkal, akik a megható gyász-
szertartás után mélyen megindulva és szívükben
igaz részvéttel kísérték ki a felső temetőbe az
elhunyt urat, akit a Szathmáry-család
sírholtjában helyeztek örök nyugalomra.

— Köszönetnyilvánítás. Bold. özv. Leopold
Mórné ravatalára szánt koszoru megváltására Ten-
ner József és neje 20 koronát ajándékozott az
aradi izr. népkönyvtárnak, mely kegyeletes adó-
mányért ezuton mond köszönetet az elnökség.

— **Levél a harctérre az aradi katonáknak. Édes Testvéreink.** Íródik e levél itt, a mi ujságunkban, annak lapjain a mi hőseinknek azon reményben, hogy ily módon jobban elérjék célját a lappeldányokkal hamarabb eljuttatásuk érdekében. Olvassák át s adják tovább az érdekelteknek kézről-kézre! — És vegyék úgy, mintha fehér, diósgyőri papírra írott, névre szóló levélke lenne, mely a távol, az édes otthonból jó s melynek soraiból az egész, kedves város meleg érdeklődése, forró szeretete s a hőseket megillető csodálat lüktet önök felé...

Íródik pedig e levél azon célból, hogy — mint a legtöbb levél — egy néhány kellemes percet szerezzen annak, aki kapja, azoknak, akik kapják!... És fent és lent a harctereken lássák meg az ezer veszéllyel küzdő, aradi fiúk, hogy nemcsak a vérszerű rokonok gondolkodnak rájuk büszkeséggel és féltő szeretettel, de mindazok, akik itthonmaradtunk; osztály-, rang- és vallás-különbség nélkül a küzdő hőseink iránt való érdeklődésben: a meleg testvériség érzésében olvadtunk egybe. Alulírott pedig büszke vagyok arra, no meg boldog is, hogy mindezt én tolmácsolhatom s rólunk egyet-mást írhatok.

Tudom, szeretnék most Aradot látni kissé, melynek most oly érdekes képe van. A háboru kezdetén észlelt, lázas izgalomnak már vége. helyét a körültekintő és aktuális gondoskodás, előkelő nyugalom foglalja el. Így csak intelligens közönség acclimatizálódik a háboru borzalmához. Oh, ha látnák a mi hőgyeinket áldásos működésük közben: a betegszobákban, a varrósztal mellett — no meg az öt kicsi lánsszával kezükben! Akkor büszkén mondanák: Ezekért vagyunk mi hősök! No és ha csodákat művelnek önök, tudják a csodákat hinni is: nincs többé pletykálkodás! Az apró krónik-szándékú, kicsinyes pletykák nem járnak szájról-szájra. Sőt mi több: a hőgyek egymás iránti kritikái is — jóindulatúak. Közös érzések tüze gyullad ki arcon és szemekben, ha katonáink dióságát halljuk. Közös a bánat is, melyet egy-egy hőse elmulása okoz. És közös az imánk is, mely harcoló katonáinkért száll a Mindenhatóhoz.

Az idő itt gyönyörű szép. A fák még lombosak; a kőzrő sugárzóban fürdik; ősziróza, nagy, szászini krizantémum mindenfelé. És lássák, nemes, nagy önzésünkben szinte fájlaljuk az ősz ősme pazar ajándékait. Minden meleg sugarat, minden zöld ágat és minden nyíló virágot elküldünk — ha lehetne — messzi Szerbiába, meg Galiciába, a vizes szalmán és lövészárkokban, no meg a fűtőlülő golyózáporban küzdő hőseinknek. De még a legjobb falatok, meg a puha ágy: szóval mindaz, amit önöknek nélkülözniük kell, nekünk is csak fél gyönyörűséget okoz, hisz-jék el.

Még csak annyit, hogy a mi nagy, féltő szeretetünk és csodálatunk vonja önöket körül azaz a bűvös falat, melyről az ellenség golyója visszapattan. És ezzel bezárom levelemet azon őszinte kívánsággal, hogy a magyarok, azaz parád a sovinizmusért, a szövetségesek és az igaz ügyek Istene segélse fegyvereiket diadalra, önöket pedig hozza egészségre mielőbb vissza, hozzánk — haza! Üdvözléssel: Én.

— **Mezőhegyesen ápolott sebesültek halála.** Fisch Nánán üzenés írja ezt a kedvesen naivan halálslevelet: Tekintetes szerkesztőség! Megkörem, hogy szíveskedjék közzé tenni, hogy mi mezőhegyesi sebesültek mennyire meg vagyunk elégedve az itteni ellátással, mintha mindennap lakóhelyünk volna, oly sok a jó eledelünk és oly finomat kapunk, hogy szinte kívánnánk sebesülten az itteni szíves és jó lelkű emberek között sok-sok ideig maradni — ha nem hívna drága hazánk újból! A kórházi orvosok bánásmódja is a legnagyobb köszönetet és hálát érdemli. Első sorban Dörmann Henrik főparancsnok és Jankovics igazgató kir. tanácsos urak jóvoltának és gondoskodásának köszönhetjük ezt.

— **Előléptetés a honvédségnél.** A király, mint a honvédség Rendelési Közlönye írja: Kiszuszkai Cserépy Árpád alezredesét a 3. honvédszázadost őrnaggyá, Úveges Imre százados gazdasági tisztet őrnaggyá, Burián Géza hadnagyot az 1. honvéd lovas tüzérszázálynál főhadnaggyá, Rosenzweig Tivadar báró hadnagyot gazdasági tisztet főhadnaggyá, Micheller András főhadnagyot a mezőhegyesi állami mészárosi katonai osztagnál századosná léptette elő.

— **Ruhakiosztás a Salacz-utcai varrodában.** Ma volt a ruhakiosztás második napja a Salacz-utca 1. szám alatti varrodában és a most kiosztott ruhákkal 500-nál több gyermek kapott meleg ruhát, harisnyát, kendőt, kinek mi jutott, ezzel azonban még félig sincs gondoskodva Arad város apa nélkül maradt gyermekeiről. A hidegebb idő beálltával végtelen hosszú sorban jönnek a didergő, meztelenség, fagyos kezű gyermekek és esdeklő tekintettel nézik az üzletben felhalmozott sok meleg holmit: „Jut-e vajon nekem is?” kérdik az ijedt tekintetek. Arad város áldozatkész közönségéhez fordul a varroda vezetősége, járuljon hozzá, hogy csupa megelégedett hálás gyermek távozzon helyiségünkől, kicsiny szívük ne érezze a mellőzés igazságtalanságát. Felkérjük mindazokat, akiknek felesleges jókarban lévő gyermekruhák és különösen cipők vannak, juttassák el a hadbavonultak gyermekeit felruházó Salacz-utcai varrodába. A következő adományokat kaptuk: Weisz Mór és Fia 20 kor., Adler Andor 10 kor., Hajós Árpád 2 kor., Kaufmann Lajos 10 kor., Dr. Popper Sándorné 10 kor., Ferber Lajos 5 kor., Koch Rózsika 2 kor., Schwarz boros 2 kor., Hoffmann Ottó 1.50 kor., Weiszberger Mór 1 kor., Kertész Jenő 5 kor., Lávai Annuska 1 kor., N. N. 1 kor.

— **A város közigazgatása.** Arad városközigazgatási bizottsága ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülésében Róka József kir. tanácsos pénzügyigazgató az adózásról tett jelentést. Az elmúlt hónapban a város területén egyenes adókban 168402 korona folyt be, 41970 koronával kevesebb, mint szeptemberben és 16714 koronával, mint a múlt év októberében. Közvetett adókból 888384 koronát vett be a kincstár 110237 koronával kevesebbet, mint szeptemberben és 231255 koronával kevesebbet, mint a múlt év októberében. Tisch Mór dr. főorvos jelentése szerint az október hónapja egészségügyi viszonyok nem voltak kedvezőek, mert mindenféle járvány pusztított a városban. Volt vörheny, tifusz, difteritisz és kolera. A járványkórházban most két gyógyult kolerabeteget van. Köhrer Károly kir. tanfelügyelő arról a szomorú tényről számolt be, hogy Arad város területén 1826 iskolaköteles nem részesül oktatásban. A bizottság a polgármester javaslatára elhatározta, hogy a kihágási bíróságot a nagy restancia — jelenleg 810 ügydarab feldolgozására utasítja és határidőit 1914. december végéig jelöli meg.

— **Megváltoztatott ítélet.** Érdekes ítéletet oldott fel ma a szegedi királyi tábla. Ez év elején történt, hogy Diamant Béla szegedi nagykereskedő egy régi adósának, aki mindenféle módon ki akart bújni fizetési kötelezettsége alól, azt üzenté, hogy „letörj a derekát, ha nem fizet.” Az adós zsarolás és életveszélyes fenyegetés címén feljelentette a nagykereskedőt, akit a szegedi törvényszék félévi fogságra ítelt. Diamant természetesen fellebbezett a különös és szigorú ítélet ellen, és a szegedi tábla helyt is adott a fellebbezésnek, amennyiben a törvényszék ítéletét, mint teljesen helytelen feloldotta és a nagykereskedőt felmentette.

— **Londonból hazatérő aradi ifjú.** Több-ször írtuk már Hogyi Györgyről, Hogyi Albert aradi nagykereskedő fiáról, aki a háboru elején barátjával ifjú Tolnai János-sal együtt Londonban rekedt. Tolnai az elmúlt héten már megérkezett Aradra, de barátját az angolok Londonban tartották, mint hogy bizonyos éves-nél idősebb és így hadkötelek között maradvánknak számít. De már akkor valószínűnek látszott, hogy Hogyi Györgynek is csakhamar sikerül eljutnia Londonból. Így is történt. A fiatal ember valahogy kitávozott jónni az ellenséges országból és ma már meg is érkezett Bécsbe. Innen küldött távirati nagódó szüleinek, jelezve, hogy nemcsak megérkezett Aradra.

— **Köszönet.** Azon nemeslelkű adakozók ak, akik az Arad városában elhelyezett kórházban ápolás alatt levő sebesült katonáink kórtérmeinek fűtőrendszeréhez szükséges tüzfut voltak kegyesek ajándékozni, nevezetesen: Mairovitz Mór és fia Máriaradna 20 ürméter, Grosz József Lipka 20 ürméter, Gróf Zolnaki Zoltán fagazdaság telep tulajdonos 20 ürméter, Aradi fűrészgár részvénytársaság Arad 8 köbméter, Jónak és Sándor-inger Arad 4 köbméter, Oravetz Miklós Arad 1000, Leandler Aladar Arad 4 ürméter hulladék fat, ezután is elengedhetetlen hálát köszönetet fejezi ki az aradi Vörös Kereszt egyesület elnöksége.

— **Felgyógyult katonák halála.** (Levél a szerkesztőséghez.) Midőn kedves Arad városát itt hagyjuk, nagyon kérjük, hogy lapjában alábbi sorainkat közölni kegyeskedjék. Felejtetetlen emlékekkel távozzunk a városból, melyben a véletlen folytán ismét megismerhetünk egy nemes szívű emberbarátot, ki értékelni tudja a hazáért, mindnyájunkért szenvedő harcossai munkáját. Előszóval, megtörve, fáradtan érkezünk ide. Most kipihenve, újult erővel távozzunk, hogy munkánkat folytassuk és diósággal befejezzük. A nemes, jószákos szívű főúr Neuman Adolf báró, aki meleg, tiszta lélekkel adott, aki gondoskodott, hogy változatos, jóízű és elegendő ételmet kapjunk. Mindezekért kérjük a méltóságos urat, fogadjon nemesszívűségéért hálás köszönetet hat fehérmegei harcossnak, akik nem felejtik őt és jószágát soha. Fáber Mihály, Adam Mihály, Hornich József, Baglör Imre, Molnár János, Lakaos József.

— **Bezárják a városi husszékét.** Arad város tanácsa ma Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülésében Zubor Andor tb. főjegyző előterjesztése alapján úgy határozott, hogy a közönség közömbössége miatt a városi husszékét november 15-én megzárja. Erről jelentést tesz a közgyűlésnek, azzal, hogy a törvényhatóság mint árszabályozó intézményt fenn akarja tartani, akkor a város belső területén állítsa szét fel.

— **Az elesett és hadifogságba került tisztek.** A 47. veszteség-lajstrom szerint a következő tisztek haltak hősi halált: Aschauer Tivadar tart. kadét 4. gy. e. Hötzenndorff Conrad Herbert báró 15. dragonyos ezred, Flesch 104. magy. népf. Fried Dávid tart. hadnagy 51. gy. e. Korányi Róbert tart. hadnagy 2. gy. e. Látrányi János hadnagy 104. magy. népf. Morell Lajos hadnagy 2. gy. e. Opra Vilmos tart. hadnagy 2. gy. e. Philipovics Viktor százados 96. gy. e. Reichlinger Sándor tart. kadét 2. gy. e. Schittler Alfréd tart. kadét 4. gy. e. Tiszovszki Tivadar zászlós 2. gy. e. Trautmannsdorff Adolf gróf kapitány 15. drag. e. — **Hadifogságba a következő tisztek kerültek:** Gürtler Pál főhadnagy 15. drag. e. Offermann János báró 15. drag. e.

— **A polgári leányiskolában a karácsonyi időszakban tartandó magánvizsgálatokra szóló engedélyért november 15-ig lehet folyamodni.**

— **Köszönet.** A szentpétervári izraelita fiúiskolában berendezett sebesült tartalékkórház vezetésére köszönetét fejezi ki Németségs közönség előjáróságának és Neuman Alfrédné bárónának, akik nagy-nemességű felhárommú ajándékoztak a kórház sebesültjeinek. Ezen kívül köszönettel vette a kórház vezetésére még a következők adományait: Zolnai Mátyásné, Dömötör Ilona, Faragó Rozsáné, Reich Katalin, Dr. Mandl Vilmosné, Eles Arminné, Singer Gyuláné, Dr. Stauber Andorné, Hoffmann Ottó, Sándor-inger, Prokopetz József, May Jánosné, Jellinek Henrikné, Kotzander Ignázné, Maszarszker Alfrédné, Goldschmidt Sándorné.

— **Keresk. szaktanfolyamok most veszik kezdetüket.** Könyvelés. Gépírás. Gyorsírás. stb. Engel keresk. szaktanfolyama. Lázár Vilmos u. 2. Földes palota mellett. Ugyanott sikeres előkészítési polg. iskolai magánvizsgálatra. 553

— **Közfürdőkönyvtár.** 112000 kötet. Helyben és vidékre előnyös árak. Arausz Paulin, színház-épület. 284

— **A tánc muzsája.** Szenzációs társadalmi dráma az Urániában. Egy gyönyörű történet mutat ma be a színház, az önfeláldozó, mindent kész szerelem megalító, megindító történetét. Báró Gherardi és Susanne hercegnő eljegyzését ünneplik, mikor megjelenik a bíró, táncosnő, ki mindenkit elbájol tűzes táncával, főként magát a vőlegényt, aki folyton reá gondol. Már-már kész otthagyni őt a szerető menyasszonyát, de ez megtudja a veszélyt, mely fenyegeti, elhatározza, hogy visszaszerzi vőlegényét. — **Hiteles felvételek a felmentett Przemyslből az Urániában.** Az előrenyomuló seregünk által nemrégiben felszabadított Przemyslből mutat be egy pár érdekes felvételt a színház. A kiváló felvételek között láthatók a hosszú ostrom alatt elfoglalt orosz foglyoknak, kémeknek elszállítás, a főve. 6. jelentős Przemyslből katonák és élelmezési csapatok átvonulása Rzeszovon, Debica egy városra, melyet az oroszok leromboltak. stb. 5

— **Adományok.** A polgármesteri hivatalban az Aranyat — Vasért mozgalom céljaira a következő újabb adományok érkeztek: Özv. Zachariás Géza egy arany karikagyűrű. Keresztos János és neje egy arany karikagyűrű. Fischer Teréz egy pár kőves arany függő. Bokor Bella egy arany karcsatt. Korber Béla egy ezüst-óralánc. Holló Stefánia egy arany gyűrű rubinkövel, egy arany gyűrű zöld kövel, egy arany gyűrű kő nélkül. Dr. Boross Rezső egy arany gyűrű kő nélkül. Péter István egy arany kereszt, egy pár arany függő kővel, egy pár arany függő zöld kövel. Péter Anna egy arany gyűrű, egy ezüst karcsatt. Péter Béla egy arany gyűrű zöld kövel. Lénárt Margit egy arany gyűrű három kövel. Seidner Annuska és Pirocska egy arany gyűrű rubin kövel, egy arany gyűrű több kövel. Klein Sándorné egy arany karikagyűrű. Szemerkényi Lili egy arany gyűrű zöld kövel. Hónig Antonia egy arany gyűrű opál kövel. Weidl Juliska ezüst töredékek. Löwinger Ella egy aranylánc, egy ezüst lánc, egy pár arany függő. Bácskay Berta egy arany gyűrű zöld kövel, egy arany karikagyűrű. Molnár Irma egy arany gyűrű kövel. Molnár Erzsébet egy törött fonott arany gyűrű. Dános Gyula egy aranylánc. Luhe Giza egy ezüst óra. Justh Miklós egy arany mellű piros kövel. Id. Szathmáry István 15 kor., ifj. Szathmáry István 10 kor., Szathmáry László 10 kor. (Szathmáry Jánosné ravatára szánt koszorúért), Bíró Irma 6 kor., Mészáros István 3 kor.

— **Hadbavonultak részére teveszőr swatter,** mellény, has- és térdmelegítő, hósapka, dr. Jeäger tanár féle alsóruha, teveszőrtakaró, hálózsák, harisnyák, valamint az itthon maradtak részére elegáns kalapok, nyakkendők, uri fehérneműek stb. legolcsóbban beszerezhetők „Chic” uri divat üzletben, Arad, Andrassy-tér 15. sz. Pannónia-szállodával szemben. 1321

— **Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe:** Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizélesebbig mindennemű nyomdal és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrovidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1914. évi november 8-án:

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárrakkal:

Nemtudomka.

Operetta.

Este 1/8 órakor rendes helyárrakkal:

A) Bérlet.

A Bérlet.

Napugár kisasszony.

Nagy operetta 3 felvonásban. Szövegét írta: Paul Rubens és Cecil Raleigh. Fordította: Heltai József. Zenéjét írta: Paul Rubens. Karnagy: Tilger Apád. Rendező: Polgár Sándor.

Kezdete este 1/8 órakor.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, a kik felejtethetetlen jó férjem illetve atyánk elhunytá alkalmával részvétnyilvánításukkal és a temetésén való megjelenésükkel nagy fájdalmunkat enyhítették, ez uton mondunk köszönetet.

Kovácsin, 1914. évi november hó 7-én.

Özv. Bufta Miklósné és családja.

5540

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Győrössy Endre és neje szül. Peternelly Gizella úgy a saját, mint az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett szép reményekre jogosított jó fiu, illetve rokon, jóbarát és bajtárs

Győrössy Endre,

m. kir. erdőmérnök, tartalékos os. és kir. 33-ik gyalogezredbeli zászlósának,

folyó évi november hó 6-án éjjeli 12 órakor, fiatal életének 25-ik évében, a galíciai harcúterén szenvedett sérülés következtében történt gyászos elhunytát.

A megboldogult fiatal halott földi maradványai november hó 8-án d. u. 3 órakor fogtak Erzsébet királyné-köret 13. számú házban a református egyház szertartásai szerint megáldani és a felső temetőben lévő sírkertben az örök nyugalomnak átadatni. 41

Aldott legyen drága emlékezet!

Arad, 1914. november hó 7-én.

Özv. Koncz Elekné szül. Bittmann Margit, fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy felejtethetetlen jó férje

Koncz Elek,

örömmester a 3-ik honvéd huszár ezredben

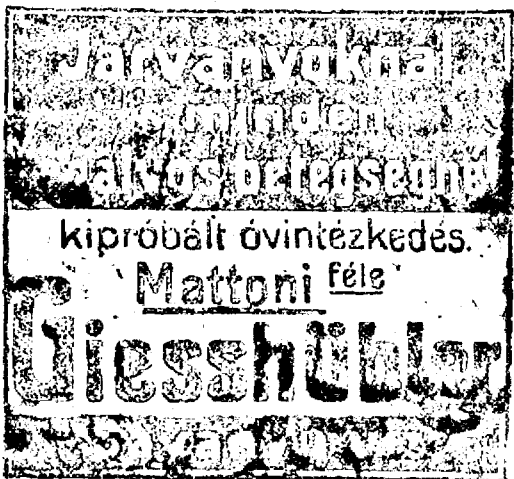
életének 39. és boldog házasságának 10-ik évében a galíciai harcúterén augusztus hó 24-én hősi halált halt.

Kihullott vére nyomán fakadjon milliók boldogsága és békéje.

Az engesztelő szent mise megboldogult lelki üdvéért november hó 9-én hétfőn délelőtti 10 órakor fog a Minorita atyák templomában a Mindenhatónak bemutatni. 5537

Arad, 1914. november hó 3 án.

Nyugodjék békében,

Maison Kurzer

kő díval szalonját

Petőfi-utca 10. sz. alá helyezte át.

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Linnankoski J.: Dal a tűzpiros virágról, Süle A.: A világháború, Farkas I.: Mária máré, Glyn E.: A sfinx, Mereskovszky: Leonardó da Vinci, Szász Z.: Séták a függőkertben, Lux T.: Küzdelem az élettel, Hajdu M.: Gilóád, Ujvári P.: Földanyánk levágjai, Szini Gy.: Profán szerelem, Georges H.: Haladás és szegénység, Kibán M.: A haldokló oroszán, Erdősi D.: Emberi írások, Keroul és Barré: Léni néni, Szikra: Csak egy bokor muskátli, Watanna O.: A japán csalogány, Deledda G.: A mi urunk, Krudy Gy.: Puder, Lakatos L.: A halhatatlan hercegnő, Dell E. M.: A sas utja, Benrlmó és Hazelton: A sárga kabát, Szemaházy I.: Prof. Villányi, Somlay K.: Pusztai szellő, Krudy Gy.: Palotai álmok, Bäcklay L. F.: Az esti dal, Berczik A.: A figyelmes férj, Zsoldos L.: Paminó, Révész B.: Vonagló falvak.

Németben: Braun Lily: Die Liebesbrüder der Marquise, Kummer F. A.: Der grüne Götze, Höcker P.: Die indische Tänzerin, Wasner G.: Fatum, Höcker: Das flammende Kätzchen, Rosegger P.: Die Forsterbuben, Oertzen M.: Zum Irrgang, Winslow H.: Ein weiblicher Bürgermeister, Klinkowstroem: Der Doktor, Dunker D.: Morsch im Kern, Rasmussen E.: Schwester Ingeborg, Stratz R.: Starig wie die Mark, Watanna O.: Japanische Nachtigall, Herzog: Die Welt in Gold, Skowronnek R.: Das bischen Erde, Klinkowstroem: Die grosse Karriere, Foster: Droschke No. 44, Hofer C.: Der Lebende hat Recht, Croker B. M.: Waldkinder, Hauptmann G.: Atlantis, Voss T.: Die Tarantella der Carmelina, Hesse H.: Rosshalder, Voss R.: Die Insel der schönen Menschen, Braun Lily: Im Schatten der Titanen, Corday u. C.: Mit Luchsäugen, Zebeltitz H.: Mit Marschall Vorwärts, Herzog R.: Es gibt ein Glück.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Videki bérlok is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona, vagy füzetenként 20 fillér.

Legújabbak: Weiner: Jaj, Istenem az az Acél Számi! Zerkovitz: Te szőke gyerek. Nem mehet a háborúba!... Irwing: Konfliktus, Fremaux: Toboggan, Two Step, N. N.: Prinz Eugen induló, Mihály: Nem tudok oroszul, Lewis F.: Ne menj rózsám mulatni... Kondor Brud: Nótakönyve, Révfy Géza: Nótakönyve,

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon.

Üzletáthelyezés.

Igen tisztelt vevőkörömet és a nagy hölgyközönséget értesítem, hogy női tűzőkészítő termémet Weitzer János-utca 11. szám alá (Kintzlg-ház) helyeztem át.

További szives pártfogást kérek kitűnő tisztelettel

Fock Mária
tűzőkülönlegességi üzlete.

36195—1914.

Hirdetmény.

A ma kir. földművelésügyi min. 1. évi október hó 12-én kelt 96800. III. A. 3. szám alatt kelt rendelete értelmében közhirrre teszem, hogy azon szegénysorsú állattartó kisgazdák, kik állataikat lépene, serszegő úszók és sertés-orbánc elleni ingyenes oltóanyag-bal beoltatni kívánják, ezen kisgazdák ebbeli kívánságukat és a beoltandó állatok faját és darabszámát és azt, hogy mily betegség ellen kívánják beoltatni, 1914. évi december hó 10-éig hivatalom állategészségügyi osztályánál a Gáj, Sága és Poltura külvárosban és a tanyákon lakók a gáji alkaptányi hivatalnál jelentsek be.

Arad, 1914. október 31.

Greén
főkapitány.

25475—014

Hirdetmény.

Közhirrre tesszük, hogy azon főiskolai hallgatók, akik mint rendszeres egyéves önkéntesek vagy csak a háború tartamára önkéntes besoroztatásukat és a főiskolai önkéntes altisztképző iskolába való felvételüket óhajtják, az erre vonatkozó feltételek felől az arad-városi katonaiügyi osztálynál nyerhetnek felvilágosítást.

Arad, 1914. évi október hó 24

A városi tanács.

Kimérő keresztetik.

Egy szakértő keresztény egyén 600 korona óvadékkal, 12% jutalék mellett, kimérőnek keresztetik a városszerte ismert 1869. óta fenálló „Mókushoz” címzett jóhírű vendéglőbe. Ertekezhetni Varjassy Lajos-utca 54. alatt.

5519

5882-1914. Eln. szám.

Hirdetmény.

Közhirrre teszem, hogy Pétervárad, Ujvidék, valamint a Szerém megyében levő és a legénységi állományba tartozó katonák látogatása megtiltatott.

Figyelmeztetem a város lakosságát, hogy jelzett helyekre e célból, még ha utazási igazolvánnyal is bírnak, utra ne keljenek, mert már Ujvidékről feltétlenül vissza utasítva lesznek, s maguknak hiábavaló költséget okoznak.

Arad, 1914. évi november hó 2.

Greén
főkapitány.

Női kalap-formák,

diszített kalapok, bársony, posztó és velur

kalapok

nagy választékban.

Átalakítások és kasirozások
jutányos áron eszközöltetnek.

5482

VARGA M.

női kalap gyártása, ARAD,

Fábián- és Deák Feren-utca sarok.

Védekezés

a kolera ellen!

Hathatós bacillusölő és desinficiáló szer: istálló, szemétdombok és egyéb félreaso helyek részére. —
Ára: 1 kgm 60 fillér.

Kapható:

Wajdits György

„TURUL”

gyógyszertárában

Arad (Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.)

6940

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona

Színes arcporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lilá, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Ovakodjunk a fertőzésekeltől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csizákkal minők a tüdővész, a merevgörös, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünköt, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olosóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere- szappan és és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

KNAPP SÁNDOR

kelemfestő, vegyiltisztító és fehérnemű gőzmosó intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölk.

Modern ruhafestés legújabb divatszínre, minta után. — Ruhatisztítás vegyileg, száraz úton. — Továbbá csipke- és szövet-függöny, szörme, szőnyeg, butor-szövet, kőzimunkák, keztük stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4879

Diót

vesz állomáson fizetve

HERMANN WEINER, WIEN IX., BERGGASSE 22.

9159—1914. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatóságának „Halász Ferenc alapítvány” kamat elnyeréséhez pályázatot hirdet. Az alapítvány évi 400 korona kamata csakis egy az „Arad-vidéki tanító egyesületnek” Aradon levő Diák Otthonában (Konviktus) elhelyezett bármilyen jellegű iskolába járó fiúgyermek ellátási költségeinek fedezésére fordítandó.

Pályázhatnak valláskülönbőség nélkül bármely aradi iskolába járó tanulók. Az alapítvány kiváló te-

hetségi tanuló felsőbb iskolai tanulmánya segélyezésére is folyósítva lesz. A pályázati kérelmek Arad sz. kir. város polgármesteréhez címezve, folyó évi november 20-ig a polgármesteri hivatalhoz nyújtandók be.

Varjassy
polgármester.

Izr. Leányinternátus

József főherceg-ut 19., I. em.
Városi és megyei telefon.

Elsőrangú okleveles tanerők, gondos nevelés, modern berendezés. Elemi, polgári és középiskolai előkészítés. Külön tárgyak: idegen nyelvek, festés, zongora és művészi kézimunkák.

Igazgató tulajdonos:

STERN ILONKA,
okl. tanítónő.

Hirdetmény

a házbérjövdelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1915. évre való érvénnyel kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérvallomási iverk benyújtására a m. kir. pénzügyminisztérium 1914. évi 10100. szám alatt kiadott rendeletével az 1914. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki. A házbéróról szóló 1909. évi VI. t. cz. 48. §-a értelmében a bevallás annak a községnek előjáróságánál történik, amelynek területén a ház fekszik.

A házbérjövdelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonközösség esetén az az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;

c) nem önjogi, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő. Ha a közös tényleges birtokosok közül csak egy ad vallomást, a többi az összes tényleges birtokosok meghatalmazottjának tekintendő.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonos vagy haszonélvező), illetve a törvényes képviselő, a házbérvallomási iverket meghatalmazott által is kiállíthatja, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazó anyagilag felelős. A bélyegmentes meghatalmazás kívánatra felmutatandó.

Felhívtnak tehát a vallomásadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási iverket pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtsák be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérjövdelem. Nyers jövdelemnek tekintendő együttvéve mindaz, amit a bérlet tárgy használatá fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet, illetőleg teljesíteni tartozik.

Íde számításandók különösen:

1. a szoros értelemben vett lakbér;

2. a természetbeni szolgáltatások, a tulajdonos helyett fizetett kárbiztosítási díjak, állami helyhatósági s egyéb adók azoknak az összegeknek kivételével, melyeket a bérlet községi adó fejében házbérfillérek elnevezése alatt, vagy más községi lakásadó címen fizet, ha a bérbeadó ezeket az összegeket elkülönítve mutatja ki, vagy bérvallomásában oda nyilatkozik, hogy a mellékjárulékaival együtt bevallott nyers jövdelemben a házbérfillérek már befoglaltatnak;

3. azok az összegek, melyeket bérbeadónak a bérlet háztartása keretében vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilyenmű mellékköltségek címen fizet, ide nem értve a ház gondozásával megöltött egyénnek a bérlet részéről külön fizetett, akár előre meghatározott járandóságokat, továbbá a lakás világításáért és fűtéséért külön megállapított összegeket, végül a bérlet, mint üzlettulajdonos által üzlete céljaira felhasznált víz után fizetett vízvezetési díjakat.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben:

a) ha a megállapított adóalap 1000 Kt nem halad meg, a kivetés során megállapított házbéradónak 10%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, további 4%-át fizeti pótlék fejében;

b) ha pedig a megállapított adóalap 1000 Kt meghalad, a kivetés során megállapított házbéradónak 50%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, az adónak további 250%-át fizeti pótlék fejében. (Az 1909. évi VI. t. cz. 48. §-a, illetőleg az 1912. évi LIII. t. cz. 89. §-a.)

Ha a vallomásadásra kötelezett a vallomási iverket a bérösszegnek beírása előtt iratja alá bérletjével, annyiszor büntetendő 5—200 K-ig terjedő rendbírósággal, ahány bérletjénél ezt elkövette. Hasonló rendbíróság alá esik a bérlet is ha a vallomási iver aláírását elfogadható ok nélkül megtagadja. (1909. évi VI. t. cz. 59. §-a.)

Bíróilag büntetendő, vagyis jövédéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el a tényleges birtokos vagy annak törvényes képviselője ha a házbérjövdelemre vonatkozó vallomási iverben adóköteles jövdelemet szándékosan elhallgat, vagy abban tudva, valóban vagy szándékos félrevezetésre irányuló nyilatkozatot tesz, mely az adó megrövidítésére alkalmas. Ha ennek a kihágásnak elkövetésében a bérlet is szándékosan részt vesz, ez a tettessel egyenlően büntetendő.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomásadásra kötelezett a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körülmény, hogy a vallomási iver részére hivatalból kézbesítve nem lett.

Ha a vallomás adására kötelezett a vallomási iveret kiállítani nem tudná vagy hadba vonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi község (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási iver kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a tollba mondott vallomás alapján a vallomási iveret a fél nevében kitölteni s ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben ha a bérlet a vallomási iver szabályszerűen kiállítják, de a hadba vonult vallomásadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja.

A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t. cz. 102 §-a (1913 évi 50 000. sz. hiv. összeállítás 197 §. a. pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 Koronáig terjedhető bírsággal büntetettnek.

Kelt Arad, 1914. évi november hó 2.

Arad szab. kir. város adóhivatal.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel	8:20
Személyvonat délelőtt	11:42
Személyvonat este	9:39
Személyvonat reggel	5:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délelőtt	1:25
Személyvonat este	7:25
Személyvonat reggel	5:45
Személyvonat délelőtt	12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután	2:10
Személyvonat reggel	7:50
Személyvonat este	9:30
Személyvonat délelőtt	1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este	6:59
Személyvonat délután	8:31
Személyvonat reggel	5:57
Személyvonat este	9:03

Békéscsabáról Nagyváradra ind.:

Személyvonat reggel	6:49
Személyvonat délelőtt	1:33
Személyvonat délután	5:56
Személyvonat reggel	4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind.:

Személyvonat reggel	6:00
Személyvonat délelőtt	10:10
Személyvonat délután	4:40
Személyvonat este	7:52

Értesítés.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a nehéz idők kényszerítő hatása következtében arcképeket fénykép és természet után a legolcsóbb árért festek.

Szíves megrendeléseket kér

Balla Frigyes

festőművész

Arad, Deák Ferenc utca 40/a.

Hadbavonultak

részre ajánlok a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szögve	2.40
1 drb férfi trico ing	2.40
1 drb férfi trico nadrág	2.40
1 drb férfi sweater	5.—
1 drb férfi haskötő	—80
1 pár férfi sokni-vastag	—40
1 pár férfi keztű vastag	—60
1 drb férfi plastron	1.—
1 pár férfi lábszár védő	3.—
1 pár férfi csukló védő	—50
1 drb férfi törülköző	—50
1 drb férfi zsebkendő	—20
1 drb férfi hósapka	1.20
1 drb férfi ing fehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi színes ing	2.—
1 drb paplan	5.60

továbbá nagy választék vászon, chifon, asztalnemű, női ruha kelme, barchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint mindenféle berlinre tej- és posztó nagy-kendőben. 5121

Halpern Miksa

női és férfi divatüzlet Aradon.
Szabadság-tér 1. szám.

Apró hirdetések.

HA

gazdatisztet,
nevelőt,
nevelőnőt,
tisztviselőt,
segédet vagy
bármiféle alkalmazottat keres,
hirdessen az

ARADI KÖZLÖNY

apróhirdetési ro-
vatában.

Az eredmény biztos, mert
az ARADI KÖZLÖNY-t na-
ponta sok ember olvassa

LEVELEZÉS.

B. K. urat

1-én jelzett időben 8-án várja. Özv.
G. J-né. 5539

OKTATÁS.

Engel Keresk. szaktanfolyama.

3-4 hónapos tanfolyamban teljes és alapos kiképzés keresk. és ügyvédi irodák részére: könyv-
vitel, ker. számtan és levelezés
gyorsírás, gép- és helyesírásban.
Méréselt tandíj. Díjtalan állás-
közvetítés. A most kezdődő tan-
folyamokra beiratkozások még e
hó 15-ig eszközölhetők. Lázár Vil-
mos-u. 2. Földes palota mellett. 5558

Hochdeutsch

német nyelvet tanít alaposan, ko-
moly eredménnyel, könnyű mód-
szer mellett, elismert német író,
gyermek és felnőtteknek otthon
és házon kívül. Egyetemleges be-
vezetés a német irodalomba, mű-
vészetre és történelembe. Azon-
nali beszéd. Előadás németül. Órák
a nap bármely szakában. Csoport-
oknak előnyös. Schmidt Miklós,
Boczko-utca 10. 5498

ALKALMAZÁST NYER.

Deák Ferenc-utca 9.

I. em. jobbra, bejáró főzőnő keres-
tetik. 5541

Mindenes főzőnő

izraeli a családhoz felvétetik. Cím
a kiadóhivatalban. 5557

Egy jó házból való fiu,

ki a román nyelvet is bírja, fűszer-
és vasúzetemben azonnal felvéte-
tik. Menczer A. Adol', Pankota. 5504

Könyvügynökök

és ügynökök azonnal felvétetnek,
Krausz Paulin könyvkereskedésé-
ben Színházépület. 5534

ALKALMAZÁST KERES.

Egy jobb leány,

aki a főzéshez is ért, állást keres.
Cím G. Mariska Magyar-utca 8.
5552

Szerény igényű

30 éves magános özv. url nő
ajánlkozik idősebb urhoz vagy
parochiára, vidékre is gazdasszony-
nak. Cím Erkártáné, Kiss-u. 5/a. 5586

ÜZLETEK.

Andrássy-tér

15-ik sz. házban egy fényképezde
helyiség jövő év február hó 1-től
kiadó. Bővebbet a házfelügyelőnél.
5544

KIADÓ LAKÁS.

Url lakás

Hasszinger-utca 4. számú ház, I.
emeletén május 1-től kiadó. 5547

Kiadó

egy erkélyes négy utcai és egy
udvari szobából álló lakás 1915.
május 1-től, Erzsébet-körút 20 sz.
alatt. 5542

Két szoba

1 utcai, 1 udvari butorozott vagy
anélkül, külön bejárattal, estleg
egy is kapható. Asztalos Sándor-
utca 2-8. I. emelet. 5548

Azonnal kiadó

a Deák Ferenc-utca 42. sz. házban
egy II. emeleti 3 szoba és mellék-
helyiségekből álló utcai lakás.
5549

Egy

különbejárattal butorozott szoba
kiadó, Andrássy-tér 3. I. em. ajtó
30. 5555

Tiszta lakás

Rákóczi-u. 24 sz. Forrai-utca sarok
házban, két szoba, egy különbejárat-
tal és fürdőszoba, minden hozzá-
tartozóval 50 kor. havi bér mellett
azonnal kiadó. 5550

Weitzer János-utca 1. számú
(Fehér kutya) házban, egy első
emeleti három szoba, fürdőszoba
és mellékhelyiségekből álló utcai
lakás 1914. évi november hó 1-től
kiadó. Bővebbet Tedeschi Viktor,
József főherceg-ut 6. 5476

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagy-
szobás újonnan átalakított I. eme-
leti és 5 nagyszobás földszinti la-
kás fürdőszoba és mellékhelyisé-
gekkel minden órában kiadó. 5493

Orosy-utca 19b. alatt

3 utcai szoba és mellékhelyisé-
gekből álló lakás azonnalra ki-
adó. 5519

Egy oszmosan butorozott

tiszta, különbejárattal utcai szoba
egy vagy két személyre kiadó.
Ferdinánd-u. 6. 5581

3-4 és 5 szobás lakások

újonnan festve, minden hozzátar-
tozó kényelmes mellékhelyiséggel,
fűtőnek is alkalmas, azonnalra
kiadó Hasszinger-u. 5. Ugyanott
több pince raktárnak kiadó. 3081

Belvároshoz

közel eső Illés-utcai 51a. számú
magánház, kert, 3 szoba, konyha
és mellékhelyiséggel, azonnal
kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5488

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Téli kabát

női, fekete vatázott, rövid, erősebb
alakra, 20 koronáért eladó, Meg-
tekinthető délelőtt. Cím a kiadóban.
5548

Hópehely

és rózsaburgonya a legjutányosab-
ban házhhoz szállítva kapható
Rubinstein Mór szállítónál, Arad
Minorita palota. 5551

Egy automobil

teljesen jókarban, üzemképes új
gumikkal jutányos árt eladó.
Megtekinthető a tűzoltóaktanyá-
ban. 5827

Petroleumos hordókat

veszünk azonnali szállításra, leg-
magasabb napi áron. Schenk és
Társas, Arad. 5505

Apolónók!

és betegek részére meleg komót
szobacipők óriási választékban
már 1 K. 70 fill-től kaphatók
Cipő Tözsében Apolló mozi
mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

Vessék

uraktól levett férfi ruhát, téli
kabátot, városi és utazó bundát a
legmagasabb áron. Bleier Ignáts,
Szent-Pál-u. 12. 4699

Burgonya,

kittűnő ízű, kisebb-nagyobb meny-
nyiségben, házhhoz szállítva kap-
ható Niederhauser Gyula gazda-
sága Arad, postafiók 163. 5260

KÜLÖNFÉLE

Bármilyen

bádogos és vízvezetési munkát
készít Diamant Jenő Arad, Weitzer
János és Kazinczy-utca sarkán.
2991

Modern

hálószoba berendezések jutányos
áron eladók. Kápolna-utca 8. sz.,
ugyanott mindennemű asztalos-
munkák jutányosan elkészíttetnek.
Ugyanott egy butorozott szoba
azonnal kiadó. 5821

Hirdetmény.

O cs. és apost. kir. Felsége
legfelsőbb elhatározásával elren-
delni méltóztatott, hogy f. évi
október hó elsejével a vitéségi
éremmel kitüntetett egyének követ-
kező havipótlékot kapjanak és
pedig:

Az arany vitéségi érem után
30 korona.

Az első osztályú ezüst vitéségi
érem után 15 korona.

A második osztályú ezüst vi-
téségi érem után 7 kor. 50 fill.

A vitéségi éremmel rendelke-
zők figyelmeztetnek, hogy a pótlé-
k utalványozása iránti kérvé-
nyüket, mely az érem adományozá-
si levéllel szerelendő fel és
melyen a pontos lakcím is meg-
jelölendő, a tartózkodási helyükhöz
legközelebb eső cs. és kir. hadki-
gészítő kerületi parancsnoksághoz,
a honvédek pedig a m. kir. honvéd
kiegészítő parancsnoksághoz ter-
jesszék be.

Arad, 1914. október hó 29.

A városi tanács.

Az Aradi Kereskedők Köre
Helyeszközlő Osztályánál:

== HETI KIMUTATASA ==

Klein Sándor, Keppich Zsigmond,
titkár, igazgató.

Szabó Lipót,
irodavezető.

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház.

Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és
és délután 8-4 óráig.

Keresünk:

ARADRA:

nagyobb üzlet részére fiatal irodistát.

VIDÉKRE:

nagyobb vállalat részére Yostzépén írni
tudó comptoiristát, továbbá több fiatal
és idősebb vegyes kereskedő segédet.

Ajánlunk:

a körünk női kereskedelmi szaktanfolya-
mát sikeresen végzett hallgatóit irodista-
nőknek ill. pénztárosnőknek.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Kör-
tagjaink előnyben részesülnek. Vidéki meg-
keresésekre, csak válaszbélyeg ellenében
válaszolunk. 301

Kincstári

Rózsa burgonya

Nyirségből, métermá-
zsánként és waggon-
tételenként kapható:
Asztalos S.- és
Chorin Áron-utca
sarak. Telefon 1025.

Opre-féle gőz- és kádfürdő

Tökölly-tér 1. szám.
Mindén kényelemmel berendezve,
szakképzett masször és tyúkszem-
vágó, a nagyrabecsült közönség
rendelkezésére áll.

Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,
nők részére hétfő és péntek dél-
után 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab
8 korona.

Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este
10 óráig nyitva. 5337

Hatóságilag engedélyezett

Patkány- és egérirtás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérirtáshoz ajánlok
patkány- és egérirtósz-baci-
lust. A XX. század legmegbízha-
tobb patkány és egérirtó-szere,
csak patkányt és egeret öl meg,
emberre vagy állatra nem veszé-
delmes, tehát mindentűt elhelyez-
hető.

A patkány- és egérirtósz bacilus
árak:

1 kis adag 2-300 patkány kiir-
tására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány ki-
irtására 12 K.

„Matteine“

vegyészeti laboratórium
Arad, Tabajdy Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-45.

3561

Finom gyermekkocsi

legnagyobb választékban és legolcsóbb ár-
ban kapható

Fischer Nagy Áruházában

Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt.

Őszi idény alkalmával

ne mulassza el az aradi és vidéki vevő-
közönség

Fischer Nagy Áruházát

felkeresni Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt, ahol a legnagyobb választékot találja és elismert legolcsóbb árban vásárolhat. — Különösen nagy választékban van raktáron női, férfi és gyermek téli áruk, kalap, téli sapkák, gyermekruhák, esőernyők, fehérneműek, bőráru, diszmuáru, gyermekjátékok és háztartási cikkek.

Hadba vonultak részére

meleg téli alsó trikóing,
meleg téli alsó trikónadrág,
meleg téli alsó gyapju swetter,
meleg téli vastag harsnyák,
meleg téli gyapju lábszárvédő,
meleg téli gyapju keztyű,
meleg téli tábori sapkák,
meleg téli gyapju nyakvédő,
meleg téli gyapju érmelegítő,
meleg gyapju haskötő
és minden egyéb, katonák részére
szükséges cikkek nagy választékban

**a legolcsóbb árakban kapha-
tók**

Fischer Nagy Áruháza

Arad, Szabadság-tér 12.

Figyelem a cégre!

Fischer Nagy Áruház

Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt.

Figyelem a cégre!